

eū discipulis ambulās in terra. & seipsum uiuū prebēs.
p̄ relicta in altari. insinuat eū iacere in sepulchro. & a
discipulis in passione derelictū. Querit in quo loco
inchoatur officium missę. et si forte ad totum officium
nō occurrerit. ubi p̄sentare debeat in inīcio missę. Nos
bis uidetur missam uocari ab eo loco. ubi incipit sacer
dos sacrificiū deo offerre. usq; ad ultimā benedictionē
qua clamante Leuita. dicit. Ite missa est.

Explicit liber primus.

LIBER SECVNDVS.
DE OFFICIIS ET ORATIONIBVS CANO
NICARVM HORARVM. Ca. I.

Officium ergo missę quod in superiori libro con
textuimus. maxima ex parte ad solum pertinet
sacerdotem. cui sacrificanda data licentia est. et
veneranda mysteria consecrare. Sed quia illud p̄ sua
reuerētia & dignitate primo loco positū est. de ceteris
officijs diurnalium siue nocturnalium horarum. quibus
certis spaciōrum terminis. preces et orationes genera
liter sine differētia uniuersę dño offerre decet ecclesię.
consequent̄ exponamus. Oratio enim petitio dicitur.
nam orare est petere. sicut exorare impetrare. Constat
autem oratio loco et tempore. Loco. quoniā ubiq; et
in publico siue in plateis. more phariseorum orare a
Christo prohibentur. sed ubi oportunitas dederit. aut
necessitas importauerit. Neq; enim huic illud apostoli
contrarium est. quod dicit ad Timotheum scribens.
Volo inquit uiros orare in omni loco. leuantes puras
manus sine ira & discepatione. et reliqua. Et neq; illud
psalmistę quod dicit. In omni loco dominationis eius.
benedic anima mea dñm. sed hec ad interna respectāt.

quibus semper deum orare et benedicere oportet. Ille ergo in omni loco orat deū. qui per charitatis officia et bona opera. ubiq; manus cordis mundas eleuare ad deum satagit. Tempore autem. quoniam canonicas horas ad orandum a patribus constitutas incessanter seruat ecclesia. quas quasi pro debito exorandi officio statutas. nullo modo negligere fas est. ut sunt. Prima. tertia. sexta. nona. uespera. et ceterę quę similiter obseruantur. Nec enim illud hęc constitutionē cōfundit. quod psalmista dicit. Benedicam dominū in omni tpe. semper laus eius in ore meo. et apostolus. Sine intermissione inquit orate. et reliqua. Benedicere enim dñm est in omni tempore. semper illum digna conuersatiōe laudare. & sine intermissione orare est. om̄ia in gloriā dei agere. sicut dicit idem apostolus. Siue enī manducatis siue bibitis. siue aliud quid facitis. om̄ia in gloriā dei facite. Supradictę enī horę ideo specialiter ad orandum discretę sunt. ut si forte aliq; ope fuerimus detēti. ipsum nos ad officium tempus admoneat. Quę tēpora in scripturis diuinis prestituta inueniunt. Nā in ueteri testamento preceptum est quottidie. mane. et uespere domino adolere incensum. Et Dauid dicit. Vespere. mane. et meridie. narrabo et annunciabo. & exa udiēt uocem meam. Et item. Septies in die laudem dixi tibi. Sed & sanctus Daniel ppheta. tertia. et sexta. et nona hora diei ad deprecandum dominū. ascendit in solariū suum. expāsis manibus ad cælum. deum deprecatur pro se & pro populo Israhel.

DE MATVTINA CELEBRATIONE. Ca. II.

Rimū ergo de maturiorū aētate Dauid ppheta testatus ē dicēs. Deus deus meus ad te de luce uigilo. et itē. In matutis meditabor ī te. et itē.

Preuenerunt oculi mei ad te diluculo, ut meditarer
eloquia tua. Diluculo autem proinde oratur, ut resur-
rectio Christi celebretur. In uigilia ergo matutina dñs
Iſrahel ducens per mare rubrū, Pharaonē & Egyp̄tios
in ipſo dimerſit, & matutina hora Chriſtus a morte res-
urgens, populum ſuum ſaluās, diabolum & ſatellites
eius eterna captiuitate damnauit. Matutina enim luce
radiante, dñs et ſaluator noſter ab inferis reſurrexit,
quādo coepit oriri fidelibus lux, quę moriēte Chriſto
occiderat peccatoribus. Siquidem et eodem tempore
cunctis ſpes futurę reſurrectionis creditur, cū iuſti &
omnes ab hac temporalī morte, quaſi a ſopore ſomni
reſurgentes euigilabunt.

DE OFFICIO PRIMAE HORAE Ca. III.

Rime autem horę celebratio proinde fit, quia
p in ortu diei quando Sol ab oriente primū appa-
ret, oportet ut ſolem iuſtitie oriri poſtulemus,
vt in illius lumine ambulantes, peccatorum tenebras
& laqueos mortis euadamus, Iuxta illud, quod ipſa
ueritas nos admonet dicens, Ambulate dum lucē ha-
betis, ne forte tenebre uos comprehendāt. Et itē, Qui
ambulat in die non offendit. *Ego ſum lux v. 11*

DE TERCIAE HORAE CELE-
BRATIONE. Ca. III.

Ercie horę officium ideo fit, quia tertia hora
t Chriſti paſſio coepit, cum per Iudęorū linguas
iam tunc dominus crucifixus eſt, et poſt reſur-
rectionem eius in die pēthecoſtes, tertia hora ſpīritus
ſanctus ſuper apoſtolos deſcendit. Suo utiq; loco &
numero ad probationem uenerabilis trinitatis, ſpūs
paracletus deſcendit ad terras, impleturus gratiā quā
Chriſtus promiſit.

DE OFFICIO SEXTAE HORAE. Ca. V.

Exta autē hora Christus in arā crucis ascendit.
s eterno patri seipm offerens. ut nos a potestate
inimici et a perpetua morte liberaret. atq; ideo
conuenit. ut ea nos hora orantes & deprecantes in lau
dibus eius inueniat. qua ipse nos per suam passionem
ad uitam eternam restaurauit.

DE OFFICIO NONAE HORAE. Ca. VI

Ona utiq; hora inde consecrat. quia in ea dñs
n pro inimicis postulans. in manus patris spiritū
cōmendauit. qua uidelicet fideles quosq; oportet.
ut se deo commendent cum deuota oratione. qua
caput suum cognoscunt propriam animam patri suo
commendasse. ut in eius corpus coadunati. cum ipso
regnū possint intrare perpetuū. Hocq; consideratione
dignum est. quod per cuncta hęc temporum spacia.
ternarius numerus satis uenerabilis emicat. nos admo
nens ut post trium horarum currícula. unumquodq;
horum officiorum peragētes. sanctā trinitatem sacris
laudibus celebrēus. Horū q; officior; statuta obser
uasse ipsi apli legūt. sicut in actibus apostolorū legūt.
quod Petrus qua die uisionem cōmunicationis in illo
vasculo expertus est. sexta hora orandi grā ascēderit.
Et item Petrus inquit et Ioānes ascēdebāt in templū.
ad horam orationis nonam.

DE VESPERTINA CELEBRATIONE Ca. VII.

Esperinum officiu in diurnę lucis occasu est.
v cuius ex ueteri testamento solēnis est celebra
tio. Deniq; hoc tpe. ueterum sacrificia offerri
adoleriq; altario aromata & thura. sicut supra dixi
mos erat. cuius rei testis est hymnicus ille. regio ac
sacerdotali functus officio dicens. Dirigat oratio mea
g

eternam requiem in celis concedere dignetur.

DE NOCTVRNA VIGILIARVM
CELEBRATIONE.

Ca: IX.

E uigiliarum quoq; nocturnaliū celebratione
d antiqua est institutio. uigiliarum deuotio fami
liare bonum est omnibus sanctis. Esaias quoq;
exclamat ad deū dicēs. De nocte uigilat spūs meus ad
te domine. quia lux p̄cepta tua sunt super terrā. Item
Dauid & regio et prophētico sanctificatus unguento.
ita canit. Media nocte surgebam ad confitendum tibi
super iudicia iustitię tuę. Hoc nanq; tempore uastator
angelus transiens. primogenita Aegiptiorū percussit.
Vnde & nos euigilare oportet. ne piculo Aegiptiorū
admisceamur. Hisdem etiā horis uenturum se esse
in euangelio saluator astruxit. Vnde et ad uigilādum
auditores suos excitans dixit. Beati serui illi. quos cū
uenerit dominus. inuenerit uigilantes. Vigilate ergo.
nescitis enim quando dominus ueniat. sero. an media
nocte. an gallicātū. an mane. ne cum uenerit. inueniat
uos dormientes. Et ne solis apostolis illud p̄ceptum
esse crederetur. mox subiunxit. Quod autem (inquit)
uobis dico. omnibus dico. uigilate. Siquidem nec uer
bis solum docuit uigilias. sed etiā confirmauit exem
plo. nanq; testatur euangelium. quia erat Hiesus per
noctās in oratione dei. Paulus quoq; & Silas in custo
dia publica circa medium noctis orantes. hymnum (au
dientibus cunctis) uincti dixisse memorātur. ubi terre
motu repente facto. & concussis carceris fundamētis.
& ianue sponte aperte. & omnium uincula sunt soluta.
Vnde oportet his horis psallendi orandiq; frequentia
nos in sc̄tis habere officijs. finemq; n̄m. uł si aduenerit
sub tali actu. expectare securos. Est autē q̄ddā genus
g ij

hereticorum. superfluas existimantium sacras uigilias.
& spiritali opere infructuosas. dicentes. Iura temerari
diuina. qui noctem fecit ad requiem. sicut diem ad la-
borem. Qui heretici greco sermone. νυσταγες. nyctages.
hoc est somniculosi uocantur. Iste autem est catholicus
ordo diuinarum celebrationum. qui ab uniuersa ecclesia
Christi incommutabiliter seruatur.

DE CAETERIS LEGITTIMIS
ORATIONIBVS.

Ca. X.

Vnt et alie orationes legitime. que sine ulla
s admonitione debentur. ut est illa quam dicimus
ante inceptionem alicuius operis domini adiu-
torium postulantes. Nec enim decet Christianum aliquid
opus sua presumptione incipere. antequam studeat dominum
in auxilium aduocare. quia ipse dixit. Sine me nihil po-
testis facere. Humiliter ergo aduocatus. dignatur nos
adiuuare. sicut de ipso scriptum est. Inuocauit me inquit
& ego exaudiam eum. cum ipso sum in tribulatione.
eripiam eum & glorificabo eum. et reliqua. Sed et cibum
non prius sumere licet. quam interposita oratione. prio-
ra enim habenda sunt spiritus refrigeria quam carnis.
quia priora sunt celestia quam terrena. Similiter autem
& post cibum orare conuenit. ut domino pro suis donis
gratie referantur. ut illud in hoc compleatur psalmiste
quod dicit. Edent pauperes et saturabuntur. & lauda-
bunt dominum qui requirunt eum.

DE PECULIARIBVS ORATIONIBVS. Ca. XI.

Eccliarum autem orationes. pure & frequenter
p facere. & bonum et laudabile est. quia multorum
patrum exempla id nos facere suadent. ipse dominus
etiam suo magisterio hoc docere nos dignatus est dicens.
Tu autem cum oraueris. intra in cubiculum. & clauso
ostio ora patrem tuum. & pater tuus qui uidet in abscondito

reddet tibi. Sed et hoc non in clamosa uoce faciendum est. sed cum intentōne cordis. & compunctiōne lachry marum. quia hoc modo nos exaudiri a dño credimus dicente psalmista. Exaudiuit dominus uocē fletus mei. & reliqua. Et itē. Sacrificiū deo spiritus contribulatus. cor contritum et humiliatum deus non spernit. Nam assidue et instanter orare. ipsa ueritas nos docuit cum dixit. Petite & dabitur uobis. querite et inuenietis. pul sate et aperietur uobis. omnis enim qui petit accipit. et qui querit inuenit. & pulsanti aperietur. Et ut exēplo aliquo eandem rem magis suaderet. parabolam de ho mine in medium. qui amicum suum in conclauī positū de tribus panibus postulauit. et panis. et lapidis. piscis & serpentis. ouī et scorpionis comparationem faciēs. nouissime ita narrationem conclusit. Si ergo uos inqt cū sitis mali. nostris bona data dare filijs uestris. quanto magis pat uester de celo dabit spm̄ bonū petētibus se.

DE QUADRIPERTITA SPECIE

ORATIONVM.

Ca. XII.

Rationum ergo speciē. apostolus quadripta o ratione distinxit. ita dicens. Deprecor itaq; pri mo omnium fieri obsecrationes. orationes. po stulationes. gratiarum actiones. que non inaniter ab apostolo ita fuisse diuisa minime dubitandum est. Nō enim credendum est aliquid transitorie ac sine ratione spiritum sanctum per apostolum protulisse. ac ideo pri mitus indagandū est. quid obsecratione. quid orōne. quid postulatione. quid gratiarum actione signetur. deide perquirendum. utrum hec quattuor species ab vnoquoq; orante sint pariter assumendę. an alius qdē obsecrationes. alius oratiōes. alius uero postulationes. aliusq; gratiarum actiones deo debeat exhibere. Sed mensuram scilicet etatis sue. in qua una queq; mens p intentionem proficit. & industriā unumquēq; oportet

intendere. Obsecrationes itaq; sunt. imploratōnes seu
petitiones pro peccatis, qbus uel presentibus uel pre-
teritis admissis suis. unusquisq; compunctus ueniam
deprecat. Orationes sunt. quibus aliquid offerimus
seu uouemus deo. uerbi gratia. Oramus cū renuncian-
tes huic mundo & actibus. atq; cōuersationi mūdane.
spondemus nos tāta intentione cordis dño seruituros.
Oramus. cum promittimus nos purissimam corporis
castitatem. seu immobilem patiētiam exhibituros esse
perpetuo. uel cum de corde nostro radices irę. siue tris-
titię mortē operantis. uouemus nos funditus erueri.
Tercio loco ponunt postulationes. quas pro aliis q; q;
dū sumus in feruore spūs constituti solemus emittere.
uel charis scilicet nostris. uel pro totius mundi pace
poscentes. ut ipsius apostoli uerbis eloquar. cum pro
omnibus hoībus. pro regibus. & pro his qui in subli-
mitate sunt supplicamus. Quarto deīde loco. gratiarū
actiones ponuntur. quas mens uel cum preterita dei
recolit beneficia. uel cum presentia complectit. seu cū
in futurum que et quanta preparauerit deus his qui
diligunt eum prospicit. per ineffabiles excessus domo
refert. Qua intentione nō nunquam preces uberiores
emitti solēt. dum illa que posita sunt in futuro premia.
purissimis oculis intuēdo. gratias cū immenso gaudio
spiritus noster instigatur infundere.

QVOMODO EX HIS SPECIEBUS COM
PVNCTIO NASCATVR. Ca. XIII.

e X his quoq; quattuor speciebus. solēt occas-
siones supplicationum pinguū generari.
Nam & de obsecrationis specie que de com-
punctione nascitur peccatorum. & de orōis

statu. quæ de fiducia oblationum. & consumatione
futurorum. pro conscientie profuit puritate. & de pos-
tulatione quæ de charitatis ardore procedit. & de grati-
actione quæ beneficiorum ac magnitudinis. ac pietatis
eius consideratione generatur. feruentissimas sepe
nouimus preces ignotasque prodire. Ita et constat. omnes
has quas prædiximus species. omnibus hominibus utiles
ac necessarias inuenire. ut in uno eodemque uiro. nunc
quidem obsecrationum. nunc autem orationum. nunc
postulationum. & nunc gratiarum actionum. puras
ac feruentissimas supplicationis uariatos emittat affe-
ctus. Prima ad illos peculiariter uidetur pertinere. qui
adhuc uiciorum suorum aculeis ac memoria remordentur.
Secunda ad illos qui in profectu. iam spiritali appetitu
uirtutum. quadam mentis sublimitate consistunt. Tercia
ad eos qui perfectionem uotorum suorum operibus
adimplentes. intercedere pro aliis quoque consideratione
fragilitatis eorum charitatis studio prouocant. Quarta
ad illos qui iam pœnali conscientie spina de cordibus
pulsata. singulares iam munificentias domini. ac misera-
tiones quas uel in præterito tribuit. uel in presenti largitur.
uel preparat in futuro. mente purissima retractantes.
ad illam ignitam. et quæ ore hominum nec comprehenditur.
nec exprimi potest orationem. feruentissimo corde
raptantur. Non nunquam tamen mens quæ in illum
verum puritatis proficit affectum. atque in eo cœperit
radicari. solet hæc omnia simul pariterque concipiens. atque
in modum cuiusdam incognoscibilis ac rapacissime
flamme cuncta peruolitans. ineffabiles ad deum. tanta
scilicet in illius horum momento concipiens. & effabiliter
(in supplicatione profundens.

5^m

quanta non dicam ore percurrere, sed ne ipsa quidem
mente ualeat alio tempore recordari.

DE EXOMOLOGESI. idest
CONFESSIONE.

Ca. XIII.

Exomologesis, εξομολογησις, græco uocabulo
e dicitur, quod latine confessio interpretatur. Cuius
nomis duplex significatio est, aut enim in laude
intelligitur confessio, sicut est, Confiteor tibi domine
pater celi et terre, aut in denudatione peccatorum, cum
quisque deo confitetur sua peccata ab eo indulgentia, cuius
ius indeficiens est misericordia, Ex hoc igitur græco
uocabulo exprimitur & frequentatur Exomologesis,
quod delictum nostrum domino confitemur, non quidem
ut ignaro, cuius cognitioni nihil occultum est, Vnde per
sapientiam dicitur, Qui abscondit scelera sua non diriget,
qui autem confessus fuerit, & reliquerit ea, misericordiam
consequetur, Confessio est, rei scilicet eius que ignorat
preffesa cognitio, Vtile enim ac iocundum quisquam
esse existimauerat rapere, adulterari, furari, si tibi hæc
eternæ dampnationis obnoxia cognouit, cognitis his,
confitetur errorem, Confessio autem erroris, professio
est desinendi, Desinendum ergo est a peccatis dum con-
fessio est, confessio autem antecedit, remissio sequitur,
Ceterum autem extra uiam est qui peccatum cognoscit,
nec cognitum confiteatur, de quo instruxit nos psalmista
dicens, Reuela domino uiam tuam, et cetera, Nam idem
& se fecisse testatur dicens, Dixi pronuntiabo aduersum
me iniustitias meas domino, &c., Aplos uero Iacobus idem
nos facere exhortatur dicens, Confitemini alterutrum pec-
cata uestra, & orate pro inuicem & cetera, Itaque exomolo-
gesis, prosterni et humile faciendi hominibus disciplina
est, habitu uili atque uictu gracili, sacco & cinere cor-
pus incuruare, ac sordibus obscurare, animum mor-
roribus deicere, illa que peccauit tristi tractatione
mutare,

DE EXOMOLOGESI

Exomologesis, id est confessio, dicitur
quod latine confessio interpretatur. Cuius
nomis duplex significatio est, aut enim in laude
intelligitur confessio, sicut est, Confiteor tibi domine
pater celi et terre, aut in denudatione peccatorum, cum
quisque deo confitetur sua peccata ab eo indulgentia, cuius
ius indeficiens est misericordia, Ex hoc igitur græco
uocabulo exprimitur & frequentatur Exomologesis,
quod delictum nostrum domino confitemur, non quidem
ut ignaro, cuius cognitioni nihil occultum est, Vnde per
sapientiam dicitur, Qui abscondit scelera sua non diriget,
qui autem confessus fuerit, & reliquerit ea, misericordiam
consequetur, Confessio est, rei scilicet eius que ignorat
preffesa cognitio, Vtile enim ac iocundum quisquam
esse existimauerat rapere, adulterari, furari, si tibi hæc
eternæ dampnationis obnoxia cognouit, cognitis his,
confitetur errorem, Confessio autem erroris, professio
est desinendi, Desinendum ergo est a peccatis dum con-
fessio est, confessio autem antecedit, remissio sequitur,
Ceterum autem extra uiam est qui peccatum cognoscit,
nec cognitum confiteatur, de quo instruxit nos psalmista
dicens, Reuela domino uiam tuam, et cetera, Nam idem
& se fecisse testatur dicens, Dixi pronuntiabo aduersum
me iniustitias meas domino, &c., Aplos uero Iacobus idem
nos facere exhortatur dicens, Confitemini alterutrum pec-
cata uestra, & orate pro inuicem & cetera, Itaque exomolo-
gesis, prosterni et humile faciendi hominibus disciplina
est, habitu uili atque uictu gracili, sacco & cinere cor-
pus incuruare, ac sordibus obscurare, animum mor-
roribus deicere, illa que peccauit tristi tractatione
mutare,

DE DISCRETIONE
DOMINICAE

Podestati

a dominica conuenit

quibus certis precibus

procedat, que tamen proprie

meditandi. Nam quod dicitur

dominus requiem tuam habet

dominus, quod non adhibet

dominus, si conuere omnino sine

dominus nichilominus, si quod

dominus in nobis, per se ipse

dominus est, semper possidet

dominus, si quis dicitur de nobis

dominus, sicut et nos dicitur

dominus, si quis dicitur de nobis

dominus, si quis dicitur de nobis

dominus, si quis dicitur de nobis

dominus, si quis dicitur de nobis

DE LETANIIS:

Ca. XV.

Etania. ΛΙΤΑΝΕΙΑΙ, autem græco noīe appellant̄:

1 quę latine dicuntur rogationes. Inter letanias vero et exomologesin hoc differt, quod exomologesis ex sola confessione peccatorū agit, letanię vero quę indicuntur propter rogandum dñm, et impetrandam aliquam eius misericordiam. Supplicationis nomen quodammodo nunc ex gentilitate retinet̄. Nā ferię aut legitime erant apud eos, aut indicte. Indicte autem quia paupertas antiq̄ Romanorū ex collatione sacrificabat, aut certi de bonis dampnatorū. Vnde supplitia dicuntur supplicationes, quę fiebant de bonis expulsiōrum supplitiō. Sacre enim res, de rebus execrandorum fiebant.

DE DISCRETIONE ORATIONIS
DOMINICAE.

Ca. XVI.

Pud euangelistam Matheum septem petitiōes

a dominica continere uidetur oratio, quarum tribus eterna poscunt̄, reliquis quattuor temporalia, quę tamen propter eterna consequenda sunt necessaria. Nam quod dicimus Sanctificet̄ nomē tuū, adueniat regnum tuum, fiat uoluntas tua sicut in celo & in terra, quod non absurde quidem intellexerūt, in spiritu & corpore omnino sine fine retinenda sunt, quę hic quidem inchoantur, & quantumcūq; proficimus augentur in nobis, perfecte uero quod in alia uita sperandum est, semper possidebunt̄. Quod uero dicimus Panē nr̄m q̄ttidianū da nobis hodie, & dimitte nobis debita nostra sicut et nos dimittimus debitoribus nostris, & ne inferas nos in tentationem, sed libera nos a malo, quis non uideat ad presentis uitę indigentiam pertinere? In illa itaq; uita eterna, ubi nos speramus semper futuros, & nominis dei sanctificatio, et regnū eius & uoluntas eius, in nostro spiritu et corpore perfecte

etiam guttas sanguinis. in imitabili intentionis pfudit
exemplo. Qui enim uult orationem suam ad dominū
volare. faciat illi duas alas. ieiuniū & elemosynam. &
ascendet celeriter. & exaudietur. Ieiuniū ergo cum
oratione omnem uirtutem inimici superat. & cunctam
proteruitatem eius expellit. quod ostendit in euāgelio
dominus. cum apostoli conquesti fuerant. quod lunati-
cum curare non poterant. ita respōdetis eis. Hoc autē
genus non eicietur. nisi per orationem & ieiuniū.
Elemosynas autem orationē confirmat adiuuareliber
actus apostolorum. cum narrat angelum Cornelio Cē-
turioni ita dixisse. Cornelī. orationes tuę & elemosynę
tuę ascenderunt in conspectu domini. Sed prius de Iei-
uniō. postea de elemosynis dicemus. Quis enim parsi-
moniam non laudet. qui recolit primi hominis lapsum
per gulę appetitum accidisse? quis ieiuniū non p̄dicet.
qui nouit Prothoplastum parentem nostrum per esum
uictum. & saluatore per ieiuniū dyabolū uicisse?

DE IEIUNIO.

Ca. XVII.

i Ieiuniū res est sancta. opus celeste. ianua rez
gni. forma futuri. Quod qui sancte agit. deo
iungitur. alienatur mundo. spiritalis efficitur.
Per hoc enim prosternuntur uicia. humiliatur caro.
diaboli tentamenta uincuntur.

QUID SIT INTER IEIUNIVM ET STATIONEM.

Ca. XVIII.

i Ieiuniū est et parsimonia uictus. abstinentiaq;
ciborum. cui nomen inditum est ex quadam
parte uiscerū tenui semp et uacua. quod uulgo

ieiunium uocatur. Vnde ieiunio nomen deriuatū. qđ
sui inedia uiscera uacua & exinanita existant. Ieiuniū
autem & statio dicit̃. Statio autem de militari exēplo
nomen accepit. pro eo quod nulla letitia obueniens ca-
stris. stationem militum rescēdit. Nam letitia liberius.
tristitia sollicitius administrat disciplinam. Discernunt
autem quidam inter ieiunium & stationem. Nam ieiu-
nium indifferenter cuiuslibet diei est abstinentia. non
per legem. sed secundum propriam uolūtatem. Statio
obseruatio statutorum dierum uel temporum. dierū.
ut quartę ferię et sextę ferię. Ieiunium ex uetere lege
preceptum. de qua statione in euangelio dixit ille. Ieiū-
no bis in sabbato. id est in q̃rta et sexta sabbati. tēporū
autem quę legalibus ac prophetiis institutionibus
terminatis temporibus statuta sunt. ut ieiuniū quarti.
ieiunium quinti. ieiunium septimi. et ieiuniū decimi.
uel sicut in euangelio dies illi in quibus ablati sunt spō-
sus. uel sicut obseruatio quadragesimę. quę in uniuerso
orbe institutione apostolica obseruatur circa confiniū
dominicę passionis.

DE IEIUNIO QUARTI. QVINTI. SEPTIMI.
ET DECIMI MENSIS. Ca. XIX.

Ieiunium ergo quarti est in mēse Iulio. septima
i decima die mensis eiusdem. quādo descendēs
Moyse de monte tabulas legis confregit. in eo
etiam die Nabuchodonosor urbis Hierusalem primū
muros destruxit. Dies ieiunij quinti in mēse Augusto
est. quādo pro speculatoribus ad terram sanctā missis.
seditio in castris Hebręorum exorta est. & factum est
ut per desertum quadraginta annos discurrerēt labo-
riose. et in annis. xl. in heremo omnes perirent. Sigdē
& in eo mēse a Nabuchodonosor et multo post tpe a
cesare Tito templum euersum est atq; succēsum. & in
obprobriū gentis pditę exaratū. Dies ieiunij septimi.

in septimo mense est, qui appellatur Septembris, in q̄
occisus est Goliath, & reliqui qui erant in Hierusalem
interfecti sunt, iuxta quod loquitur Hieremias, Dies
ieiunii decimi, est in mēse decimo, qui apud nos uocat̄
December, quando cognouerūt cūcti Babyloni capti,
quinto mense templum fuisse destructum, & fecerunt
plāctum atq; ieiunium. Hęc beatissimus Hieronymus
in commētarijs Zacharię scripsit, Sed quia hęc ieiunia
magis in ueteri testamēto quā in nouo celebrata sunt,
ne penitus illa premississe uideremur, quia in p̄pheta
Zacharia cōmemorata sunt, breuiter adnotauimus,
ad noui testamēti ieiunia exponenda transeuntes.

DE QVADRAGESIMALI IEIUNIO. Ca. XX.

Rimum enim ieiunium quadragesimę est, q̄d
p̄ a ueteribus libris cepit ex ieiunio Moyfi & He
lię, & ex euangelio, quia totidem diebus dñs
ieiunauit, demonstrans euangelium non dissentire a
lege & p̄phetis. In persona quippe Moyfi lex, in p̄sona
Helię p̄phetę accipiuntur, inter quos in monte Chri
stus gloriosus apparuit, ut euidentius emineret quod
de illo dicit apostolus, testimonium habens a lege &
p̄phetis. In qua ergo parte anni congruētius obser
uatio quadragesimę constitueretur, nisi confinis atq;
contigua dominicę passionis, quia in ea significat̄ hęc
uita laboriosa? Cui etiā opus est continentia, ut ab
ipsius mundi illecebris ieiunemus, uiuentes in sola mā
na, id est in celestibus spiritalibusq; p̄ceptis, Numero
autem quadragenario uita ista p̄pterea figurat̄, quia
denarius est perfectio beatitudinis nostrę, Creatura
autem septenario figuratur, quę adheret creatori, in q̄
declaratur unitas trinitatis, per uniuersum mundum
temporaliter annunciata, Et quia mundus quattuor
uentis describitur, & a quattuor elementis erigit̄, & a
h

h

quattuor anni temporum vicibus uariat. decem quater
ducta, in quadraginta consummant. quo numero ostē
ditur ab omni temporum delectatione abstinendū &
ieiunandum esse, et caste continenterque uiuendū, licet
& aliud sacramenti mysterium exprimitur, in hoc
quod quadraginta diebus, eadem ieiunia celebrantur.
Lege enim Mosayca generaliter uniuerso populo est
preceptum, decimas & primitias offerre domino deo.
Itaque cum in hac sententia principia uoluptatum, con-
summationesque operū nostrorū, referre ad dei gratiā
admonemur, in supputatione tamen quadregesime,
summa ista legalium decimarum expletur. Totū enim
anni tempus, triginta sex dierum numero decimatur,
subtractis enim quadregesima diebus dñicis, quibus
ieiunia resoluuntur, his diebus quasi pro totius anni
decimis, ad ecclesiam concurrimus, actuūque nostrorū
operationem, deo in hostiam iubilationis offerimus,
cuius quidē quadregesime lege sicut ait noster Cassia-
nus, quicque perfecti sunt non tenentur, nec exigui, huius
canonis subiectione contenti sunt. Quem profecto illis
qui per totum anni spacium, delicijs ac negocijs secula-
ribus implicat, ecclesiarū principes statuerūt, ut uel hoc
legali quod amodo dierū uite sue, quos totos quasi fructus
quosdam fuerāt uoraturi, uelut decimas dño dedicarent.

DE IEIUNIO PENTECOSTES. Ca. XXI.

secundum ieiuniū est, quod iuxta canones post
pentecosten alia die inchoat, secundū quod &
Moyses ait. In initio mensis, ordinarie facietis
uobis ebdoma das septem. Hoc ieiuniū a plerisque ex au-
thoritate euāgelij post dñi ascensionē cōplet, testimoniū
illud dñicū historialiter accipiētes ubi dicit, Nūquid possūt
filij sponsi lugere quā diu cū illis est sponsus? Venient
autem dies, cū auferet ab eis sponsus, et tūc ieiunabūt.
Dicunt enim post resurrectionē dñi quadraginta illis

diebus quibus cū discipulis postea legi conuersatus,
non oportere nec ieiunare nec lugere, quia in letitia
sumus. Postea uero quā tēpus illud explet, quo Chris-
tus aduolans ad cēlos, presentia corporali recessit, tūc
indicendū esse ieiunium, ut per cordis humilitatem &
abstinentiā carnis, mereāur e cēlis pmissum suscipere
spīritum sanctum. Sed sicut diximus bene & regulari
hoc post pētecosten a patribus cōstitutū est inchoare,
ut gaudia promissi spīritus sancti exultates in laudibus
dei, aduentū ipsius expectemus, & tūc per eius gratiā
innouati, ac cēlo spūali inflāmati, abstinentiē et ieiunio
operam demus. Cui rei concordant uerba Lucę, quibus
dominum ascensurum in cēlos, discipulis pcepisse
narrauit. Vos autē inquit sedete in ciuitate, quoaduscq;
induamini uirtute ex alto. Tamen si qui monachorū
uel clericorum ieiunare cupiūt, nō sunt prohibendi,
quia & Antonius et Paulus, & ceteri patres antiq., his
diebus in heremo leguntur abstinuisse, nec soluisse ab-
stinentiam, nisi tantum dominico die.

DE IEIUNIO ANTE NATIUITATEM DOMI-
NI, QVOD FIT IN IX. ET X. MENSE, Ca. XXII.

Ercium ieiunium est quod constat in mense no-
t uembrio, qd diu a autoritate institutum, uel
iniiciatum Hieremię pphete testimonio declaratur,
dicente ad eum domino, Tolle uolumen libri, &
scribes in eo oia uerba que locutus sum tibi aduersus
Israhel et Iudam, & aduersus oem gentē, si forte reuer-
ta unuscq; a uia sua pessima, ppius ero iniquitati eorū.
Vocauit ergo Hierēias Baruch filiū Nerię, et scrip-
sit Baruch ex ore Hierēię oēs sermōes dñi, q̄s locutus
ē ad eū i uolue libri. Et pcepit Hierēias Baruch dicens,
Ingredere et lege de uolumie qd scripsisti ex ore meo,
uerba dñi audiēte p̄p̄o i domo dñi i die ieiunij legis, si
forte cadat orō eorū i cōspctū dñi, et reuertat unuscq; q̄
h ij

DE IEIUNIO. III. SABBATORVM. IN QVIBVS
duodecim lectiones fiunt. & sacre ordinatioes. ca. xxiiii.

Vnt quoq; et quattuor Sabbata. in quattuor
mensibus. singula per singulos. in quibus spe-
cialia ieiunia sunt constituta. & officia his die-
bus maiora orationum et lectionum in ecclesia celebrantur.
idest in Marcio mense. primo sabbato. Quarti mensis.
idest Iunij. In septimi quoq; mensis idest Septembris.
tercio Sabbato. et in quarto Sabbato decimi mensis. i.
Decembris. Quorum primum iuxta obseruationem
quadragesime uerni tempore celebratur. quando mensis
nouorum apud Iudeos habebatur. Secundum autem
in ieiunio post pentecosten estatis tempore. quando
apud Iudeos dies primitiarum ex legis precepto custo-
diebantur. idest de frugibus primi panes deo offerebantur.
& ocium legitimum ipsius diei celebratur. Tercium
est in septimo mense. autumnii uidelicet tempore. qui
totus in lege uariis solempnitatibus deo dicatus erat.
in quo dies expiationum erat. dicente domino ad Moysen
Decima die mensis huius septimi. dies expiationum erit ac
celeberrimus. et uocabitur sanctus. affligetisq; animas uestras
in eo. et offeretis holocaustum domino. Omne opus non
facietis in tempore diei huius. quia dies propiciationis est.
ut propiciatur uobis dominus deus uester. et reliqua.
In quo & dies decem scenophegie fuerant. i. tabernacu-
lorum. Nam quinta decima die mensis huius. ueteres
solempnitates tabernaculorum celebrabant. septem
diebus eandem solempnitatem exigentes. quo quidem
ieiunio uos fuisse antiquus Hefdre liber meminit. Postquam
enim redierunt filij Israel in Hierusalem. & fecerunt
sibi tabernaculorum leticiam magnam. de hinc conue-
nerunt in ieiunio in sacco. et humus super eos. et steterunt
& confitebantur peccata sua. et iniquitates patrum suorum.
& consurrexerunt ad standum. et legerunt in uolumine

legis domini dei sui, quater in die, et quater in nocte
confitebantur, & adorabant dominum deum suum.
Quartum uero est ieiunium sabbati in decimo mense,
ante diem natalis domini, quando uenturi saluatoris,
salubris in sacris lectionibus predicatur aduentus, ut
fideles quicq; hac religione instructi, & medicamine
sanctarum orationum, simul cum sacro ieiunio confir-
mati, natiuitatem redemptoris leti expectant. Ante hec
videlicet quattuor Sabbata in eadem hebdomada, semp
quarta & sexta feria legitima ieiunia fieri, & canon
orationum & lectionum in eisdem feriis ad missarum
solennia constitutus indicat, & exempla precedentium
patrum confirmant. Sacras autem ordinatos his diebus
oportere fieri, decreta Gelasij Papae testant, in quibus
ita scriptum continetur. Ordinationes autem presby-
terorum, diaconorumq; nisi certis temporibus et diebus
exercere non debeant, idest in quarti mensis ieiunio,
septimi & decimi, sed etiam quadragesimalis, ac media
na initio quadragesime die sabbati ieiunio, circa uespam
nouerint celebrandas. Officia autem horum quattuor
Sabbatorum, uulgo, duodecim lectiones uocantur,
eo quod cum lectionibus que leguntur, & cum psalmis
qui leguntur, duodenarius numerus adimpletur, qui
benedictiones possunt uocari, eo quod inter canonicas
scripturas annumerantur.

DE PRIVATIS IEIUNIIS. Ca. XXV.

Reterea unicuique licet ut libet ieiuniorum mo-
dum habere, seu in ediam extendere, seruata pre-
omnibus constitutione legitimum orationum
quas supra memorauimus, que generaliter sancta &
apostolica seruat ecclesia, Nec non et illa omnimodo
custodire oportet unumquodque, que comuniter oibus
facere siue pro tribulatione, siue pro gratiarum actioe
proprius ecclesie mandat Episcopus, quia qui constituta

atq; demādata ieiunia seruare neglexerit, peccat, qui
autem expletis legitimis, priuata superexpendit,
propriam mercedem habebit. Nam legunt aliqui san-
ctorum per biduanas, siue per triduanas, siue etiā per
totā ebdomadā ieiuniū extendere, pleriq; quod nec
vinum nec siceram biberunt, nec aliquid māducauerūt
panem siccū et holera, alij quod ab omni carne se absti-
nerint, alij qd in tantum se abstinerint, qd nec pane
in cibo usi sunt, sed paucis caricibus corpus suū susten-
tauerint. Et alia plura sunt genera abstinentiē, sed ante
oia cauere debet qui se abstinere uult ab aliq; cibo uel
potu, ne mens eius occulta cogitatione polluat, ita ut
aliquā creaturā dei dampnet, iudiciaria supstitutione
seductus, dicens hoc licere, illud aut nō, hoc mūdum,
illud aut immūdū esse cogitet. Quē huius mōi cogita-
tio pulsat, uideat aplm dixisse, Oīs creatura dei mūda
est, et nihil reiciendū qd cū gratiarū actione p̄cipitur,
& malum est homini qui per offendiculū manducat.

DE ORIGINE BIDVANÆ SIVE
TRIDVANÆ.

Ca. XXVI.

Iduanū autē morē ieiunij reor inde sumptū, qd
b apl̄s ieiuuauerūt illo biduo quo dñs passus ac
sepultus est. Triduanis ergo ieiūare ab exēplo
dictū est Niniuitarū, qui dāpnatis pristinis uiciis, totos
se tribus diebus ieiunio ac p̄nitētiē contulerūt. Sed
illius solūmodo ieiuniū deo acceptabile est, qui sic ieiū-
nat a cibis, ut abstineat a p̄ctis, ceterū q̄ uentre tantū ie-
iunat, reprobatur erit eius ieiunium coram deo, qui
dixit per prophetam, Ecce in diebus ieiunij uestri inue-
niē uolūtas ur̄a, & oēs debitores uos repetitis, Ecce
ad lites et cōtētiōes ieiūatis, et pcutitis pugno ip̄ie. No-
lite ieiūare sic usq; ad hāc diem, ut audiat in exelsis cla-
mor ur̄. Nūqd tale ē ieiuniū qd elegi, p̄ diē affligere ho-
minē aiām suā? Et deinde, Nōne hoc est magis ieiuniū
qd elegi? Dissolue colligatiōes impietatis, solue fasciculos

h 2

DE ELEMOSYNARVM
DIFFERENTIA. Ca. XXVIII.

Leemosyna. ΕΛΕΗΜΟΣΥΝΗ. ergo gręcū uocabulū.
e latine interpretatur opus misericordię, inde ut
reor dicta, quod miseria humane infirmitatis
cor siue animum pulset. Sed hęc apud homīes, quibus
uarij animo accidunt affectus, cęterum apud deum, q
secūdam naturam semper est benignus et misericors,
nō est huiuscemodi credenda esse affectio. Neq; enim
temporaliter illuc aliquid accidere ualet, ubi ęternitas
sine ulla sui mutatione fixa manet, sed cum dicit̄ misē-
ricors, intelligi debet esse pius et clemens, quę magis
nomina, proprietatem ipsius nature uidētur ostēdere.
Sunt & eleemosynarum species plurimę, quanquam
in dispensationibus pauperum, hoc uocabulum quidā
haberi debere arbitrentur. Eleemosynā facit, qui pec-
cantem & prauis operibus insistentem, aliquo modo,
siue per ammonitionem, siue per disciplinam corrigit.
Nec enim sine misericordia esse credendus est, q; regu-
lariter siue per excōmunicationem, seu per uerbera
hominem a peccatis & uicijs coercere studet, quia nō
secundum eius uoluntatem, sed secundum utilitatem
ipsius miseretur, Eleemosynam facit, qui errātē in uia
veritatis deducit. Eleemosynā facit, qui indoctū docet,
qui uerbum dei proximis suis prędicat, Eleemosynam
facit, qui bona tēporalia cū fratribus suis, scđst cęteris
hominibus participare nō desinit, Eleemosynam facit,
qui uictū et uestitū indigentibus prębet, qui hospicio
suscipit, qui infirmos uisitat, qui in carcere & in tribus-
lationibus constitutis, de bonis suis subministrat, qui
ad mortem & ad supplicia destinatos eruere nō cessat.
Omnia enim bona quę in hac p̄sentī uita iustus quisq;
operatur, hoc uno nomine comprehendī possunt, nec
solum utiq; in alijs hominibus, sed etiā in nobismetip̄is

eleēosynas facere possūus, sicut scriptū ē, miserere aīę
tuę placens deo. Cum ergo nos a peccatis ad bona opa
conuertimus, a superbia ad humilitatem, a luxuria ad
continentiam, a liuore et inuidia ad charitatem et dile
ctionem, ab ira et disceptatione ad mansuetudinem &
patientiam, a gula ad sobrietatem, ab auaricia ad largi
tatem, a tristitia seculari ad spiritualē letitiā, ab accidia
temporalī ad studium bonum. Quid aliud facimus q̄
eleemosynas in nosmetipsos impendimus, cum nostri
met miseremur, ne per inobedientiam mādatorū dei,
supplicijs eternis deputēur? Quid enī ait ipse saluator,
proderit homīni, si uniuersum mundum lucret, anime
uero suę detrimentum patietur? aut quā cōmutationē
dabit homo pro anima sua? et reliqua. Bene ergo et or
dinate artē misericordię exercet, qui primū semetip̄m
bonis operibus et sancta conuersatione, ac uirtutum
fructibus egere non sinit, & deinde in quocūq; potest,
siue in spiritualibus rebus, siue in corporalibus proxī
mos suos adiurare non desistit.

DE POENITENTIA. Ca. XXIX.

Oenitētibus exemplum Iob primus exhibuit,
p quando post funera uel flagella adhuc in sui re
dargutione, etiam in cilicio et cinere lamenta
pœnitudinīs sumpsit dicens, Iccirco ago pœnitentiā in
fauilla et cinere. Post hunc Dauid nobis pœnitentię
magisterium prębuit, quādo graui uulnere lapsus, dū
audisset a pphęta, peccatū suū confestim pœnituit, &
culpā suę pœnitentię confessione sanauit. Sic Niniuite
& alij multi peccata sua cōfessi sunt, pœnitentiā egerūt,
displicere sibi quales fuerunt, et quales per deū facti
sunt, illi placuerunt. Est autē pœnitentiā medicamentū
vulneris, spes salutis, per quam peccatores saluantur,
per quam dominus ad misericordiam prouocat, que
nō tēpore pensat, sed p̄fūditate luctus et lachrimarū;

seruata. ita ut a sacerdotibus & leuitis deo teste fiat. a ceteris uero astante coram deo solēniter sacerdote. ut hic tegat fructuosa confessio. q̄d temerarius appetitus. aut ignorantie notatur cōtraxisse neglectus. aut sicut in baptismo omnes iniquitates remitti. uel per martyrium nulli peccatū credimus imputari. ita pœnitentie cōpūctione fructuosa. uniuersa fateamur deleri peccata. Lachrymę enim pœnitētium apud deum pro baptismo reputantur. unde & quālibet sint magna delicta. quamuis grauiā. non est tamen in illis dei misericordia desperanda. In actione autem pœnitentis (ut supra dictum est) non tam consideranda est mensura temporis. quam doloris. Cor enim contritum & humiliatum deus non spernit. Verūtamen quanta in pœnitō fuit ad malum abruptę mentis intentio. tanta necesse est in intentione deuotio. Duplex autē est pœnitentie gemitus. uel dum plangimus quod male gessimus. uel dum non agimus quod agere debebamus. Ille autem vere pœnitentiam agit. qui nec pœnitere p̄terita negligit. nec adhuc pœnitēda cōmittit. Qui uero lachrymas indesinenter fundit. & tamen peccare nō desinit. hic lamentum habet. sed mundationem non habet. Si qui autem per gratiam dei ad pœnitētiā cōuertunt. perturbari non debent. Si rursus post emēdationem relicta uitia cor pulsent. dum non possunt boni cōuersationi nocere. si talis cogitatio nō erumpat in cōsensu uel opere. Ferre enim sine perfectione uitiorum cogitationes. non est ad damnationem sed ad probationē. nec est occasio subeūdi discriminis. sed potius augēde uirtutis. Nam & si quis circa finem suum per pœnitentiam desinet esse malus. non ideo debet desperare. q̄a in termino est ultimo uite. quoniam non deus respicit quales antea fuimus. sed quales circa finē uite existimus. Ex fine enim suo unūquēq̄ aut iustificat aut cōdēnat.

sicut scriptum est. Ipse iudicat extrema terre. & alibi.
Vniuersorum finem ipse considerat. Proinde non du-
bitamus circa finem iustificari hominē per pœnitentię
compunctionem. sed quia raro id fieri solet. metuendū
est. ne dum ad finem differēt cōfessio sperata. anticipet
mors quam ueniat pœnitētia. Pro qua re et si bona est
ad extremum conuersio. melior tamen est quę longe
ante finem agitur. ut ab hac uita securius transeamus.

DE SATISFACTIONE ET RECON-
CILIATIONE

Ca. XXX.

At satisfactio autem est causas peccatorum et fug-
s gestionum excludere. & ultra peccatum non
iterare. Reconciliatio uero est. quę post cōples-
mentum pœnitentię adhibetur. Nam sicut conciliamur
deo. quando primum a gentilitate conuertimur. ita re-
conciliamur quādo post peccatū pœnitēdo regredimur.
Quorū autē peccata in publico sunt. in publico debet
esse pœnitentia. per tempora quę Episcopi arbitrio.
pœnitētibus secundū differentiā peccatorū decernūt.
eorūq; recōciliatio in publico esse debet ab Episcopo.
sive a presbyteris. iussu tamen Episcoporū. sicut cano-
nes Africani concilij testantur. ubi ita scriptum est.
Cuiuscūq; autem pœnitētis publicum et uulgatissimū
crimē. est quod uniuersam ecclesiam cōmouerit. ante
absidam manus ei imponatur. Quorum ergo peccata
occulta sunt. & spontanea confessione soli tantūmodo
presbytero. siue Episcopo ab eis fuerint reuelata. horū
occulta debet esse pœnitentia. secundū iudiciū presby-
teri. siue Episcopi cui cōfessi sunt. ne infirmi in ecclesia
scandaligentur. uidentes eorum pœnas. quorū pœnitentia
ignorant causas. Quali autem tempore post pœnitentia
recōciliatio fieri debeat. ostendūt decreta Innocētij
Pape. ubi ita scriptum reperitur. De pœnitentibus autē
qui siue ex grauioribus commissis. siue ex leuioribus

pœnitentiã gerunt, si nulla interuenit egritudo. quã
feria ante pascha eis remittẽdum. Romane ecclesie cõ
suetudo demonstrat. Ceterum de pondere estimando
delictorum. sacerdotis est iudicare. ut attendat ad con
fessionem pœnitentis. & ad fletus atq; lachrymas
corrigendas. ac tum iubere dimitti. cũ uiderit congruã
satisfactionem. Sane si quis egritudinem inciderit. atq;
vsq; ad desperationem deuenierit. ei est ante tempus
pasche relaxandum. ne de seculo absq; communione
discedat. Hoc ergo ante omnia cauendum est. ne in ex
tremis pœnitentia et reconciliatio denegetur. ne in de
speratione pereat. quia pietas omnipotentis dei. ad se
quouis tpe concurrenti. succurrere ualet. et piclitantẽ
sub onere peccatorum potest subleuare. Perdidiſſet
latro in cruce premium ad Christi dexteram pendens.
si illum unius hore pœnitentia non iuiffet. Cum esset
in pœna pœnituit. & per unius sermonis professionẽ.
habitaculum paradisi (deo promittente) promeruit.
Vera ergo ad deum conuersio in ultimis positorum.
mente potius est estimanda quam tempore. propheta
hoc taliter asserente. Cum conuersus inquit ingemue
ris. tunc saluus eris.

DE NATIUITATE DOMINI. Ca. XXXI.

n Atalis domini dies ea de causa a patribus uotis
ue solẽnitatis institutus est. quia in ea Christus
pro redemptione mundi nasci corporaliter uo
luit. p̄diens ex uirginis utero. qui erat in patris iperio.
cuius susceptę carnis causa hec est. Postquam enim in
uidia diaboli. parens ille primus. spe seductus inani ce
cidit. confestim exul & perditus in omni genere suo.
radicem malicie & peccati transduxit. crescebatq; in

malum uehementius omne genus mortalium. diffusis
vbisq; sceleribus. & qd est nequius oim cultibus idolo-
rum. Volens ergo deus terminare peccatum. consu-
luit uerbo. lege. prophetis. signis. plagis. prodigiis.
Sed cū nec sic quidem errores suos admonitus agnos-
ceret mundus. misit deus filium suū. ut carnem indue-
ret. & omnibus appareret. & peccatores sanaret. Qui
ideo in homine uenit. quia per se ipsum ab hominibus
cognosci nō potuit. Vt autem uideretur. uerbum caro
factum est. assumendo carnem. nō mutatum in carnē.
Assumpsit enim humanitatem. non amisit diuinitatē.
ita idem deus & idem homo in natura dei equalis pa-
tri. in natura hominis factus mortalis. in nobis. pro
nobis. de nobis. manens quod erat. suscipiens quod
non erat. ut liberaret quod fecerat. Hæc est ergo do-
minicę natiuitatis magna solennitas. Hęc est diei huius
noua & gloriosa festiuitas. aduentus dei factus ad ho-
mines. Itaq; dies iste pro eo quod in eo Christus natus
est. natalis dicitur. quemq; ideo obseruare per reuolu-
tum circulum anni festiua solennitate solemus. ut in
memoriam reuocetur Christus quod natus est. In Bet-
leē quoq; Christus natus est. & in Nazareth nutritus.
ut ex locorum uocabulis. rerum ipsarum appareret
euentus. Ergo quod in Betleem nasceretur oportuit.
quia cibus cęlestis de cęlis ad terras uenit. Betleem
quippe domus panis dicit. Et saluator de se ipso dixit.
Ego sum panis uiuus qui de cęlo descendi. Ergo Bet-
leem uere domus panis est. quia Christus homo in ea
nasci dignatus est. panis uidelicet uite. de quo qui mā-
ducauerit uiuet in ęternum. Ex hac etiam causa credi-
mus in ecclesia hunc morem inoleuisse. ut in ea nocte
qua Christus creditur esse natus. sacra missarum solē-
nia celebrantur. ut ea hora fideles quiq; sacramen-
tum corporis & sanguinis Christi perciperent. qua eū

IN DIE DOMINI. Ca. XXXI.

minis dies ea de causa a patribus uocatus
natus imitatus est. quia in ea Christus
in uisione mundi male corporaliter uo-
cabatur uerbo. qui erat in panis sperio.
causa hæc est. Polipiam enim in
mensis primis. ipse seductus in mani
erentis. perditus in omni genere fan-
te. & perant manducant. credebant

inter homines misericorditer natum scirent. Cuius tñ
celebrationis. Thelesphorus Papa apud Romanos pri
mus author legitur extitisse. Nam quod in Naçaret
nutritus erat, ea causa fuit, ut q̄a Naçaret flos siue mñ
dicia interpretat̄. eterne puritatis eius index existeret,
cũ floret floris ipsius nutritrix, qui de uirga radice Iesse
ascendens, septiformem spiritum haberet, & perpetua
puritate insignis, merito Naçareus quod est mundus
uocaretur.

DE EPIPHANIA DOMINI. Ca. XXXII.

Epiphaniarum proinde festa solēnitati uiri apl̄ici
e signauerunt, quia in eo est proditus stella sal
uator, quando magi Christũ in presepe iacentē
adorauerunt eum, offerentes ei competentia munera
trinitatis, aurũ, thus, & myrrhã, regi deo atq; passuro,
Ideo ergo diem hunc annua celebritate sacrauerunt,
vt mundus agnoscat dominum, quem elem̄ta cęlitus
prodiderunt. Siquidem eodem die idem Hiesus etiam
Iordanis lauacro tingitur, diuisoq; cęlo spiritus sancti
descendentis testimonio, dei esse filius declarat̄. Cuius
diei nomen ex eo quod apparuit gentibus Epiphania
nuncupatur. ἐπιφάνεια. Epiphania enim grece, appa
ritio uel ostētio dicitur. Tribus ergo ex causis hic dies
hoc uocabulum sumpsit. Siue quod tunc in baptismo
suo Christus populis fuerit ostensus, siue quod ea die
sideris ortu magis est proditus, siue quod primo signo
per aquam in uinum conuersam, multis est manifesta
tus. Illud tamen sciendum, quod licet ea die baptismus
Christi ab Ioanne fieri credatur, uniuersale tamen ba
ptisma celebrari in ea, canonica cōtradicit autoritas,
Pasche ergo tempus tantũmodo & pētecostes ad hoc
ab apostolis & apostolicis uiris decretum, Romana cu
stodit ecclesia, quę uidelicet duo tempora ad hoc opor
tuna esse, Christi domini nostri a mortuis resurrectio,

& spiritus sancti super primitiuam ecclesiam declarat
aduentus. Quicumq; ergo (ait apostolus) baptizati su-
mus i Christo Hiesu, in morte ipsius baptizati sumus,
& reliqua. Et saluator ascensurus in celum, ap[osto]lis dixit,
Ioannes quide[m] baptizauit aqua, uos aut[em] baptizabimini
spiritu sancto, non post multos hos dies.

DE PURIFICATIONE. Ca. XXXIII.

Purificatiōnis ergo matris domini tempus, post
p dies quadraginta a natiuitate eius celebratur,
quia ex legis p[re]cepto hoc tempus statutū est
parentibus fœminis, quo purificari deberent. Scriptū
est enim in libro Leuitico, quod dominus per Moysen
mandauerit Israhel, ut mulier quę in suscepto semine
pareret masculum, immunda esset septem diebus, &
die octaua circumcideret[ur] infantulus, ipsa uero triginta
quattuor diebus maneret in sanguine purificationis
sue, omne sanctum non tangeret, nec ingrederetur san-
ctuarium, donec implerentur dies purgationis eius.
Sin autem fœminam pareret, immunda esset duabus
ebdomadibus, & quadraginta ac tribus diebus maneret
in sanguine purificationis sue. Cumq; expleti essent
dies purgationis eius, pro filio siue pro filia, deferret
agnum anniculum in holocaustum, & pullum colūbe,
siue turturem pro peccato, quod si non potuerit agnū
offerre, sumeret duos turtures ul' duos pullos colūbe,
vnum in holocaustum, et alterū pro peccato, oraretq;
pro ea sacerdos, & sic mundaretur. Hac ergo de causa
statuta est in ecclesia festiuitas hec, quia matrem dñi se-
cundum legem in hac die constabat purgari, sed non
ideo, quod aliqua legali purgatione indiguerit, quæ
dominū gestabat legis, sed quia Hiesus non uenit legē
soluere, sed adimplere. Venit ergo mater domini ad
templum secundum legem, ducens secum puerum, ac

deferens hostias que lex precepit, ut in nullo patribus fieret dissimilis, ac illud in se prima ostenderet, quod scriptum est. Quanto magnus es, humilia te in omnibus. Obuios habuit grandeuum Simeonem, & Annam multorum annorum uiduam, & ceteras personas in hoc sacro ministerio affuisse, que benedixerunt & glorificauerunt deum, & multa de eo uaticinauerunt, facer euangelij textus luculento sermone demonstrat, Ob hanc quippe causam, eadem festiuitas, $\nu\pi\alpha\upsilon\tau\iota\kappa$, Hypanti nuncupatur, quia predictę personę ad templum obuia Christo aduenerunt, deuoto corde et obsequio, $\nu\pi\alpha\upsilon\tau\alpha\omega$, Hypantao enim greco sermone dicitur, quod obuiuo latine interpretatur, Est quoque festiuitas hec purificationis incipiente Februarii mense, qui a Februo, i. Plutone, qui lustrationum potens, a gentilibus credebatur ita uocatus esse, lustrarique eo mense, apud Romanos ciuitatem consuetudo erat, ut iuxta diis manibus soluerentur, Sed hanc lustrandi consuetudinem, bene mutauit christiana religio, cum in mense eodem, die sanctę Marię plebs uniuersa cum sacerdotibus ac ministris, hymnis, modulationibus deuotis, per ecclesias, perque congrua urbis loca procedit, datosque a pontifice cuncti cereos in manibus gestant ardentis, non utique illustrationem terrestris imperij quinquennem, sed in perhennem regni celestis memoriam, quando iuxta parabolam uirginum prudentium, omnes electi lucentibus honorum operum lampadibus, obuiam sponso ac regi suo uenientes, mox cum eo ad nuptias superne ciuitatis intrabunt,

DE SEPTVAGESIMA, ET SEXAGESIMA, ET
QVINQVAGESIMA, Ca. XXXIII.

DE Septuagesima quoque et Sexagesima, Quinquagesima atque Quadragesima, cur dominici

dies ante quadragesimale ieiunium sic appellentur.
diuersa multorū opinio est. & ideo maxime. quia ipsa
dominica quę Septuagesima dicit̃. septuagesima dies
ante pascha reperitur. nec ea quę Sexagesima. sexage
narium numerum plenum habet usq; in pascha. Nam
ali; simpliciter narrant hanc ecclesię esse cōsuetudinē.
& Romana auctoritate ritum huius religionis esse fir
matum. ali; dicunt quod Sinedochice totum habendū
sit dictum. idest ubi maior de minori numero dierum
inuenit̃. ut est Septuagesima. ac Sexagesima. idest a
toto partē intelligi debere. ubi uero minor. ut est Qua
dragesima. a parte totum intelligi oportere. Ali; q̃q;
nescio quorum ore ducti assueuerant. quod Orienta
les populū nouem ebdomadas. & Greci octo. & Latini
septem ieiunare soleāt. & ob hoc his omnibus alleluia
minime in ecclesia deberi cantari. Ali; etiam quorum
ratio pre ceteris laudabilior mihi esse uidetur. dicunt
Septuagesimam dictam esse propter decem ebdoma
das. quę sunt ab ipso die usq; ad clausum paschę. quo
die alba tolluntur uestimenta a nuper baptizatis. igi
in apostolo legimus. Regnauit mors ab Adam usq; ad
Moysen. & sic usq; ad ultima legis. quę per Moysen
data. decurrit in Christi dei nostri tēpora. porro Sexas
gesimam inde dici posse. quia sexaginta dies sunt usq;
ad medium paschę. quod erit feria quarta paschalis
ebdomadis. Quinquagesimam uero rite dictam esse.
eo quod tali numero peruenit usq; in diem sanctum
resurrectionis. quadragenarium etiam numerum ita
ibi positum. quod cum dominica sua concurrat ad my
sticum pascha Hebręorum. quod dominus noster Hie
sus Christus cum discipulis suis celebrayit. & nos

SEXTAGESIMA. ET
C. XXXVIII.

Quo
modo
Quadragesima. cur domo

DE CAENA DOMINI. Ca. XXXVI.

Aena domini hęc est feria quinta ultime hebdo-
c madis quadragesime. quando dñs et saluator
noster post typicum illud pascha completum,
ad uerum pascha transiens. mysterium corporis et san-
guinis sui primū apl'is tradidit, quādo post sacramēta
celestia. discipulus fallax et proditor. precium a iudeis
accepit. & Christi sanguinem uendidit. Eo etiā die sal-
uator surgens a cęna. pedes discipulorum lauit. ppter
humilitatis formam cōmendandam. quam docendam
uenerat. sicut et ipse consequenter exposuit. quod etiā
decebat potissimum ut facto doceret. quod obseruare
discipulos p̄moneret. Hinc est quod eodē die altaria
templi. parietes. & pauimenta lauantur. uasq; purifi-
cantur. quę sunt domino consecrata. Quo die proinde
etiam sanctū chrisma conficit. quia ante biduū paschę
María caput ac pedes dñi unguēto perfudisse phibeť.
Vnde et dominus discipulis suis dixit. Scitis quia post
biduum pascha fiet. & filius hominis tradetur ut cru-
cifigatur. Eodem etiam die (sicut supra ostendimus)
pœnitentes reconciliantur. quia scilicet ipsa die qua sa-
cramenta corporis et sanguinis sui dominus primum
confecit. ac discipulis suis percipienda tradidit. oportet
ad hęc resumēda pœnitētes restaurēť. eo uidelicet
tempore. quo sanguis Christi in remissionem omnium
fusus est peccatorum.

DE PARASCEVE. Ca. XXXVII.

Arasceue idest sexta sabbati ideo in solēnitate
p habet. quia in eo die Christus mysteriū crucis
expleuit. propter quod uenerat in hunc mun-
dum. ut qui ligno percussi fueramus in Adam. rursus
per ligni mysterium sanaremur. Huius enim causa try-
umphī. humana pusillitas Christo per omnē muudum
k

exterior homo corrumpitur, ut interior renouetur, de die in diem, passio est crucis. Et hec quidem dum sint bona opera, tamen adhuc laboriosa, quorum merces requies est. Ideoq; dicitur spe gaudentes, ut cogitates scilicet requiem futuram cum hilaritate & laboribus operemur. Hanc hilaritatem significat crucis latitudo in transuerso ligno, ubi figuntur manus, per manus enim opus intelligitur, per latitudinem hilaritas operantis, quia tristitia facit angustias. Porro per altitudinem crucis cui caput adiungitur, expectatio superne retributionis de sublimi iusticia dei sanctificatur, ut & ipsa opera bona non propter beneficia dei terrena ac temporalia facienda credantur, sed potius propter illud quod desuper sperat fides, que per dilectionem operatur. Iam uero per longitudinem qua totum corpus extenditur, ipsa tolerantia significatur, ut longanimes permaneamus. Vnde longanimes dicuntur qui tolerant. Per profundum autem hoc est partem illam ligni que in terra abdito defixa latet, sed inde consurget omne quod eminet, inscrutabilia indicantur iudicia dei, de quibus occulta cum uoluntate uocatur homo, ad participationem tantę gratię dei. Hac ergo die ecclesię altaria indumentis suis spoliata denudantur, quia in ea Christus suis uestimentis exutus esse legitur, & uelut templi scissum esse occiso Christo per euangelium predicatur. Hac die in ecclesia luminaria non accenduntur, quia in ipso redemptore crucifixo sidera obscurabatur. In hac die sanctarum plebium presules qui mandata sibi met legatione funguntur, apud diuinam clementiam humani generis agunt causam, & tota secum ecclesia cõgemescente postulant & precantur, primum pro statu totius ecclesię xpi, deinde ut infidelibus dõet fides, et idolatrem ab

k ij

vnde et bene in hebreo sermone sabbatū requies inter
pretatur. siue quod deus in eo requieuit die. mundo
perfecto. siue quod in eo dominus et redemptor no-
ster requieuit in sepulchro. Hic autē dies in morte dñi
& resurrectionē medius est. significās regem quandā
animarum ab omni labore omnium molestiarum post
mortem. per quam fit trāsitus per resurrectionem car-
nis ad illam uitam. quam dominus noster sua resurre-
ctione premonstrasse dignatus est. In hac die cū omni
silentio & tranquillitate oportet nos manere. & cum
oratione & psalmodia sanctam resurrectionis horam
expectare. ut nos magis cura secularis infestet. et terre
na negotia inquietent. quam spiritalia studia. & cura
salutaris animarum nostrarum occupent. Hac autem
die inclinante ad uesperam. statuta celebratio noctis
dominicę in ecclesia incipitur. & primum secundū insti-
tutionem Zosimi pape. archidiacono cereum benedi-
cente. apte quidem fit. ut in consecratione luminis pa-
schalis celebratō incipiat. quę eterne lucis nobis cōtulit
claritatē. Deinde lectionū ueteris testamēti & orationū
ordo peragitur. ut innotescat quanta expectatione a
primordio mundi per patriarchas & prophetas salus
nostra presagabatur. quę in saluatoris nostri passione
& resurrectione completa est. Deinde letanię agunt.
ut cōmunicatio et memoria & oratio sanctorum. nos
ad uentura gaudia consequenda adiuuet. quas sequit̃
baptismi sacramentum. & ascendit grex dealbatorum
de lauacro. Quicumq; autem scire desiderat. quan-
ta authoritate & ratione. baptismū istius temporis nobis
commendatur. legat decreta Leonis pape. et inueniet.
Post baptismū uero et letanias. sequit̃ sc̃ta missarū cele-
bratio. et cōmunicatio corporis et sanguinis dñi. cuius
participatōne quicumq; fidelium se hac nocte abstinerit.
nescio quomō dicā illū Christianū. exceptis his qui p

capitalibus criminibus excōmūicati pōnitentiā gerūt.
Notandum uero quod apud Hieronymum legimus,
qd̄ in orientalibus ecclesiis mos sit, in hac nocte, ante
mediam noctē fideles ab ecclesia non recedere, horā
illā expectantes, in sacris uigiliis, de qua scriptum est,
Mēdia nocte clamor factus est, & reliqua.

DE PASCHA DOMINI. Ca. XXXIX.

Am uero paschale sacramentum quod nūc in
i saluatoris nostri mysteriū manifestissime cele-
brať, in ueteri testamento figuraliter primum
gestū est, quando agno occiso, pascha celebrauit ppl̄s
dei in Aegipto, cuius figura in ueritate cōpleta est in
Christo, qui sicut ouis ad immolādū ductus est, cuius
sanguine illinītis postibus nostris, .i. cuius signo crucis
signatis frontibus n̄ris, a periclitatione huius sc̄li, tanq̄
a captiuitate egiptia liberamur. Cuius quidem diem
paschalis resurrectionis, nō solum p̄ eo celebrāus, qd̄
in eodē a mortuis resurrexit, sed etiā et p̄ aliis sacramē-
tis q̄ per eundē significātur. Quia enī sicut dicit apl̄s,
mortuus est p̄pter delicta n̄ra, et resurrexit p̄pter iustif-
ficationē nostrā, trāsitus quidē de morte ad uitā, in illa
passione dñi et resurrectione factus est. Nā et uocabulū
ip̄m qd̄ pascha dicit̄, nō grecū sed hebreū est. Neq̄ enī
a passiōe, qm̄ πασχiv, paschin grece pati dicit̄, sed a trā-
situ hebreo uerbo pascha appellatū est, qd̄ et maxime
euāgelista exp̄ssit, cū celebraret a dño pascha cū disci-
pulis, cū uidisset inqt̄ Hiesus q̄a uenit hora ut transiret
de mūdo ad p̄rem. Trāsitus ergo de hac uita mortali in
aliā uitā immortalē, hoc est de morte ad uitā in passiōe et
resurrectione dñi cōmendat̄. Hic trāsitus a nobis mō
agit̄ p̄ fidē, quę nobis dat̄ in remissionē p̄ctōrū, quādo
cōsepelimur cū Christo p̄ baptismū, q̄si a mortuis tran-
seūtes, de peioribus ad meliora, de corporalibus ad spiri-
tualia, de cōuersatiōe huius uitę, ad spem future resur-
rectionis et glorię. Prop̄ ip̄m ergo inītiū nouę uitę, ad

quã trãsimus. et pp̄t nouũ hoïem quẽ iubẽur induere.
et exuere ueterẽ. expurgãtes uetus fermẽtũ. ut simus
noua cõspersio. qm̄ pascha nrm̄ imolatus est Christus.
Prop̄t hãc uitẽ nouitatẽ. prius m̄sis in añi m̄sibus ce
lebrationi attributus est. nã ip̄e dicit et m̄sis nouorũ.
Quod uero in toto tpe sc̄li. nũc tertium tps̄ apparuit iõ
resurrectio dñi tridiana est. Primũ enĩ tẽpus est ante
legẽ. scđm̄ sub lege. scđm̄ sub grã. ubi iã manifestatũ est
sac̄mentũ. qđ erat in pph̄etico enigmate occultũ. Hoc
ergo et in lunari nũero significat. q̄a enĩ nũerus septe
narius. solet in scripturis ad q̄ndã pfectõm̄ mysticus ap
parere. in sc̄cia hebdomada lunẽ pascha celebrať. idest q̄
dies occurrerit a xv. in xxi. sed nõ solũ pp̄t tps̄ terciũ.
quia incipit hebdomada sc̄cia. sed etiã pp̄t illã cõuersiõm̄
lunẽ. tũc enĩ illa ab inferioribus ad superiora cõuer
tit. & hec nobis de luna similitudo assumit. de uisibilibus
ad inuisibilia. de corporalibus ad spiritalia sacramẽta
trãsire. ut magis magisq̄ huic seculo moriamur. & uita
nostra abscondatur cum Christo. omnemq̄ lucem stu
dij nostri. quẽ ad inferiora uergebat. ad superiora con
uertamus. ad illam sc̄licet eternam contemplationem
immutabilis ueritatis. Vsq̄ ad uicẽsimam primã ideo
pascha obseruatur. propter numerum septenarium q̄
uniuersitatis significatio sepe figuratur. qui etiam ipsi
ecclesiẽ tribuitur. propter instar uniuersitatis. ideoq̄
& Iohannes apostolus in Apocalipsi septem scribit ec
clesiis. Ecclesia uero adhuc in ista mortalitatis carne
constituta propter ipsam mutabilitatem lunẽ nomine
in scripturis sepe uocatur. Quod uero anniuersarius
dies paschalis nõ ad eundẽ redit añi diẽ. sic ut puta dies
q̄ credit dñs natus. hoc fit prop̄t dñicũ diẽ et lunam.
Manifestũ est enĩ qđ die dñs crucifixus sit. et i sepulchro
fuerit. et resurrexerit. Adiuãta ẽ enĩ ip̄sorũ dierũ obser
uatio p̄ nicenũ cõciliũ. et orbĩ uniuerso xp̄iano p̄suasũ.
k iij

eo modo pascha celebrari oportere, ut nō solum lunā paschalē, sed et diem dominicum in quo resurrexit a mortuis expectare debeamus. Inde est quod ad eundem añi non reuertetur pascha. Nam Iudei tantūdem mensem nouorum et lunam obseruant, diem autem addendum patres nostri censuerunt, ut & nostra festiuitas a Iudeorum festiuitate distingueretur. Initium uidelicet primi mensis obseruandum est, ab octauo Idum Martiarum, usq; in nonarum Aprilium diem. Quartadecima uero luna pasche, a duodecima kalendis Aprilis, usque in decimam quartam kalendas Maij querenda est. Porro dies pasche dominica, ab undecima kalendis Aprilis, usq; in septimam kalendas Maij, et hoc a luna quindecimę, usq; ad uicesimam primam. Nunq; ergo cōtingere pōt, ut luna xiiij, primi mensis, ante uernale equinoctiū, qđ fit in xij, kl' April' euēiat, quia luminare minus, lumiare maius seq; in plenitudine sua, nō pcedere debet. Nam cū in ueteri testamēto tribus argumentorū indiciis paschale tēpus obseruari sit pceptū, uidelicet ut post equinoctiū in mēse primo, ut terciā eius septimana, .i. a uespa xiiij, lunę, qđ est initiiū xy, usq; in uesperā id est terminus uicesimę p̄ie celebret. Quarta in eiusdē obseruatione regla est, nobis a tempore dñicę resurrectionis iposita, ut cū equinoctio trāscenso lunā primi mēsis qrtadecima uesperę ortum facere uiderimus, nō l̄tati ad faciendū pascha, p̄siliāus, sed dominicū expectantes, in ipso congrue pascha celebremus, & si fieri posset, ut eadē oibus annis sabbati die luna quartadecia cōtigisset, nihil nostrę paschalis obseruantię tempus a legali discreparat. Nā et nos ipsi iuxta legis edicta semp quartadecima luna primi mensis ad uesperam immolantes & cōmedentes agni immaculati carnē, sanguinēq; illius ad repellēdū eximiatore n̄is postibus aspgentes, .i. baptismi & paschalium

celebrantes solēnia missarum spiritalē superaremus
egyptum . atq; illucescēte mane in luna xv. mensis eius-
dem. primum aq̄morum diē intraremus . septemq;
dies eiusdem celebratōis legitimos a mane . xv . diei .
usq; in uesperam uicesimi primi mensis ipsius . idest a
dominico pasche usq; in dominicum octauum pasche .
debita ueneratione compleremus . sed quoniam lune
dies eod̄ diuersas septianę diuoluūt in ferias . in fit . ut
qui propter resurrectionem redemptoris nostri . dñicū
diē pasche initium seruare docemur . aliquoties nra
festiuitas septimo post legalium aq̄morum exordium
sumat ingressum . nōnunq; tamen contingat . ut nostra
solennitas paschalis aliquem legalium pasche dierum .
sepe autem omnes intra se complectatur . Notandum
tamen quod inter pascha et aq̄ma legis hoc distat . qd
illa una dies qua agno necesse erat . & nocte sequenti
transiēs dominus primogenita Aegyptiorum pculsit .
liberās domus filiorum Israhel signatas agni sanguie .
pascha dicebatur . sequentes uero dies . vii . idest a . xv .
usq; ad uicesimā primā mensis eiusdem aq̄morum p̄prię
vocabantur . Quem legalium morem ecclesia nō igno-
biliter etiā ue imitat̄ . unam uidelicet noctē transitus
dominicę resurrectionis a mortuis . qua impios tryum-
phando . fideles saluare dignatus est principaliter ob-
seruās . ac deinde alios septem dies in memoriā eiusdē
dominicę resurrectōis congrua festiuitate subiungēs .
quas . vii . dies albas uocitamus . propter eos qui in sc̄ta
noctē baptizati . albis per totam hebdomadam utunt̄
uestibus . & tūc maxime dū alba tolluntur a baptizatis
uestimenta . per manus impositionem a pontifice sp̄m
sanctum accipere conueniens est . qui in baptismo oīm
repperunt remissionem peccatorum . et per vii . dies
euangelico castitatis habitu . & luminibus celestis clar-
ritatis sanctis assister e sacrificiis solent .

gētes a mortuis . in carne incorruptibili per eius grām
ascēdere ualeamus . sicut dicit idem apostolus . Si enim
inquit cōplantati facti sumus similitudini mortis eius .
simul & resurrectionis erimus .

DE PENTECOSTE. Ca. XLI.

Nitium sane & causa festiuitatis Pentecostes . i.

i quinquagesimę paulo altius repetenda est . Pē
tecostes enim dies hinc cepit exordiū . quando

dei uox in Syna mōte desuper intonans . audita est . &
lex data est Moyli . In nouo autem testamento penteco
stes cepit . quando aduentum sancti spiritus quē Chri
stus promisit exhibuit . quem ait non esse uenturum .
nisi ipse ascendisset in celum . Deniq; dum portam celi
Christus intrasset . decē diebus interpositis . intremuit
subito orantibus apostolis locus . & descendente spiri
tus sancto super eos cōflammati sunt . ita ut linguis oīm
gentium dei magnalia loquerentur . Aduentus itaq;
spiritus sancti de celo super Apostolos . in uarietate lin
guarum diffusam . solennitatem trāsmisit in posteros .
eaq; de causa pētecosten celebratur . & dies ipse p̄inde
in signis habetur . Concordat autem hęc festiuitas euā
gelij cum festiuitate legis . Illic enim postea quā agnus
imolatus est . interpositis quinquaginta diebus . data est
lex Moyli scripta digito dei . hic postquam occisus est . ce
lebratur uerum pascha . & interpositis quinquaginta
diebus spiritus sanctus datur . qui est digitus dei . super
c. xx. discipulos Mosaicę etatis nūero cōstitutos . Siquē
& hęc festiuitas aliud obtinet sacramentū . Cōstat enī ex
vii. septianis . sed dierū qdē septianę generāt eandē pē
tecostē . in q̄ fit p̄cti remissio p̄ sp̄m̄ sc̄m̄ . Annorū uero
septianę quinquagesimū añū faciūt . q̄ apd̄ Hebręos iu
bileus noiat̄ . in q̄ s̄l̄it̄ fr̄ę fit r̄missio . et seruoꝝ libertas .

ac ideo celeste canticum alleluia, quod Iohannes apłs
in celis sanctorum turbam multā canere in apocalipsi
commemorat, eo tempore frequentandum esse, quo
immortalitatem nostram desideramus, saluatoris nr̄i
glorificationem celebrantes, & hoc optandum, ut qui
in terra aliena positi, canticum domini cantare digne
non possumus, ad terrā uiuentium perueniamus, quā
sine fine gaudentes, canticum nouum domino sine ces-
satione in eternum decantemus, In sabbato autē sc̄to
Pentecostes, sicut in sabbato sancto Paschę baptismū
celebrať, lectionibus ueteris testamenti ante recitatis,
& orationibus atq; letaniis ante peractis, subsequente
sancta missarum celebratione, Bene quoq; sabbatum
sanctum Pentecostes simili celebratione sabbato sc̄to
Paschę uenerať, quia ipse unigenitus dei filius in fide
credentium, & in uirtute operum, nullā inter se et sp̄m
sanctum uoluit esse distantia, quia nulla est diuersitas
in natura, dicens ego rogabo patrem meum, & alium
paracletum dabit uobis, ut uobiscum sit in eternum,
spiritum ueritatis, & iterum, Paracletus autem spiritus
sanctus quem mittet pater meus in noīe meo, ille uos
docebit omnia, & suggeret uniuersa quecūq; dixero
uobis, & iterū, Cum uenerit ille spiritus ueritatis, ille
diriget uos in omnem ueritatem, cū utiq; ueritas Chri-
stus sit, & spiritus sanctus ueritas, nomenq; paracleti
utriq; sit proprium, non dissimile est festum, ubi semp
vnum est sacramentum.

DE DIE DOMINICO. Ca. XLII.

Omnium diem apostoli ideo religiosa solen-
d nitate sanxerunt, quia in eodē redēptor noster
a mortuis resurrexit, quiq; ideo dominicus ap-
pellať, ut in eo a terrenis operibus uel mūdi illecebris
abstinentes, tantum diuinis cultibus seruiamus, dātes

iam tunc indicatum quod in sabbato ipsorum gratia
dei de celo ad eos nulla descenderit. sed in nostra do-
minica. in qua primum dominus eam pluit.

DE FESTIVITATIBVS SANCTORVM. ca. xliiii.

Estiuitates ap̄lorum siue in honorem martyrum
f solēnitates. antiqui patres in uenerationis myste-
rio celebrare sanxerūt. uel ad excitādā imitatōm.
uel ut meritis eorum confociemur. atq; orationibus
adiuuemur. ita tamen ut nulli martyrum. sed ipsi deo
martyrū. quāuis in memoriis martyrum cōstituamus
altaria. Quis enim antistitū in locis sanctorum corpoꝝ
assistēs altari aliqñ dixit. offerrius tibi Petre. aut Paule.
aut Cypriane? Sed qd offerē. deo offerē. qui martyres
coronauit. apud mēorias eorū q̄s coronauit. quod ex
ipsorū amore maior affectus exurgat ad acuendā cha-
ritatē. & in illos q̄s imitari possēs. et in illo q̄ adiuuāte
possimus. Colius ergo martyres eo cultu dilectōis &
societatis. q̄ et in hac uita colunt sancti hoies dei. q̄rum
cor ad talē p̄ euāgelica ueritate passionē paratum esse
sentius. sed illos tāto deuotius. q̄nto seclius post īcer-
ta oīa supata. q̄nto etiā fidētiori laude p̄dicamus. iā in
uita feliciore uictores. q̄ in ista ad hucusq; pugnātes.
At uero illo cultu qui gr̄ce λατρεία. latría dicit. latine
uero uerbo dici nō potest. cum pprie sit q̄dam diuinita-
ti debita seruitus. nec colius. nec colendū docēus. nisi
vnū deū. Cū autē ad hūc cultū p̄tineat blatio sacrificij.
vnde idolatria dicit eorū qui hoc etiā idolis exhibent.
nullomō aliqd tale offerrius. aut offerendū p̄cipimus.
uel cuiq; martyri. uel cuiq; sancte anie. uel cuiq; angelo.
& quisquis in hunc errorem dilabitur. corripiatur per
sanam doctrinam. siue ut corrigatur. siue ut caueatur.
dum etiam ipsi sancti uel homines. uel angeli exhiberi
sibi nolint. quod unī deo deberi norit. Apparuit hoc in
Paulo & Barnaba cum cōmoti miraculis. que per eos

facta sunt Licaonii, tanq̄ diis immolare uoluerūt. Con-
scissis enī uestimētis suis, cōfidentes & persuadentes se
deos nō esse, ista sibi uetuerūt. Apparuit & in angelis
sicut et in apocalipsi legimus, angelum se adorare phis-
bentem ac dicentē adoratori suo, Conseruus tuus sum
& fratrū tuorū, deum adora, Recte itaq; scribit̄ homini
ab angelo phibitū esse adorare se, sed unū deum sub
quo ei esset & ille cōseruus, Nō ergo sit nobis ille diuiz-
nē religionis cultus in ange los, aut martyres, quia nō
sic habent ut tales querant honores ut deus, quia nec
ipsi uolunt se coli pro deo, sed illū a nobis coli uolunt,
quo illumināte letātur, Honorādī ergo sunt martyres
ppter imitationem, non adorandī propter religionē,
honorandī charitate, non seruitute, Notandū uero qd
Felix papa romanus, xxvij, post sanctū Petrum legitur
cōstituisse supra memorias martyrū missas celebrari,
Attamen beatus Gregorius papa, lxxvi, romanę urbis,
cōstituit supra corpus missas celebrari, Dicunt̄ quedā
festiuitates natalicia et merito, Quomō enim consuete
nasci dicitur, cū quis de utero matris pcedens, hanc
in lucē egreditur, ita rectissime, potest natus dici, quia
uinculis carnis solutus, ad lucem sublimatur eternā, &
inde mos obtinuit ecclesiasticus, ut dies beatorū mar-
tyrum, siue confessorū christi qbus de seculo transierit,
natales uocitem us, eorūq; solēnia, non funebria, sed
natalicia dicantur,

DE SACRIFICIIS pro defunctis offerēdis ca. xliiii.

Acrificiū p defunctorū fidelīū requie offerre,
uel p eis orare, quia per totū orbē hoc cultodī
credimus, quod ab ipsis apostolis traditum sit,
hoc enī ubiq; catholica tenet ecclesia, que nisi crederet
fidelibus defunctis dimitti peccata, non pro eorū spia-
libus uel elemosinā faceret, uel sacrificiū offerret, Nā
& cū dicit, qui peccauerit in spū itū sanctū, nō remitte

consequitur hoc scilicet neq; in t
uolunt illic dicenda pecca
per quosq; dicitur ergo ut in lib
quos narrantur sic ita magis
frevocet enim ostentum
et animabus defunctorum m
facit sic ergo quod dico dicit
dicit de defunctorum animas lin
uoluntatem dicitur cum pro il
vel de eorum sicut in rem ali
papatu, cum sicut in cor
ita prole, quomodo pro illo t
prole, nisi pro differētia mag q
poc, Nam pro uolū boni gra
pro non uolū boni, si non uol
hinc, pro uolū malis, si ex
moratorum, quod dicitur p
sunt, Quibus autem prole
plena ratio, morte nati
**DE INVENIENS ET VNI
ILLE ORIGINEM DIXI**
Eminentis animas debet
f. more ueterum celebra
ubi dicitur, facta sunt aut
his, Etenim quippe defunctorū
enī, Crete enim sicut dicit
consequitur quod non uolū fuerit, deus
horum diem quo de dicitur et
sicut legimus libet et Paralipome
dicit celebrari, si tpe dies ap
sicut uolū dicit in illis exoleu
Anglo, Carissimi autem seru
et gloria translata uidet, N
consequitur pcedente die dedit

ei neq; in hoc seculo. neq; in futuro. demonstrat quibusdam illuc dimittenda peccata. & quodam purgatorio igne purganda. Ergo ut in libris dialogi sanctus Gregorius narrat. & Beda magister in gestis Anglorum. Frequenter exemplo ostentum seu uisione reuelatum est. animabus defunctorum multum prodesse pro eis sacrificia. Et in quodam loco dictum est a sancto Augustino. defunctorum animas sine dubio. pietate suorum uiuentium releuari. cum pro illis sacrificium offertur. vel eleemosine fiunt. si tamen aliquid quisq; sibi meritum preparauit. dum adhuc in corpore uiueret. pro quo ista profunt. quecumq; pro illo fiunt. Nam non omnibus profunt. nisi pro differetia uite qua quisq; gessit in corpore. Nam pro ualde bonis gratiarum actiones sunt. pro non ualde bonis. & non ualde malis propiciationes sunt. pro ualde malis. si etiam nulla sunt adiumenta mortuorum. qualescumq; tamen uiuorum consolatioes sunt. Quibus autem profunt. aut ad hoc profunt. ut sit plena restitio. ut certe aut tolerabilior fiat ipsa donatio.

DE ENCENIIS. ET VNDE OMNIS ORDO
ILLE ORIGINEM DVXERIT. Ca. XLV.

Estiuitates annuas dedicationis ecclesiarum. ex more ueterum celebrari in euangelio legimus. ubi dicitur. Facta sunt autem encenia Hierosolimis. Encenia quippe festiuitates erant dedicationis templi. Græce enim $\kappa\alpha\iota\upsilon\omicron\upsilon\upsilon$. dicitur nouum. Quando cumq; enim aliquid nouum fuerit dedicatum encenia uocatur. Illum enim diem quo dedicatum est templum a Salomone. sicut Regum liber et Paralipomenon narrat. Iudei soleniter celebrabant. & ipse dies apud eos festus habebatur. qui uisus uidelicet in illis exoleuit. quod caruerunt & cultum & templo. Christiani autem seruant morem illum patrum in quibus gloria translata uideatur. Nam quod in dedicatione templi in nocte precedente die dedicationis. relique sanctorum

feretro condite. in tentorio uigiliis custodiuntur. quid
aliud demonstrat. quam quod archa testamenti cum
sanctis que in ea erat. in tabernaculo Moyses ante edifi-
cationem templi per excubias leuitarum seruabat. Et quod
in tempore dedicationis. multitudinem undique conuocata.
feretrum cum reliquiis sanctorum. per sacerdotes de ten-
torio ad templum fert. quid aliud intimat. quam quod liber
Paralipomenon narrat. quod uenerunt omnes uiri Israel
ad regem Salomonem in die solenni. & portauerunt leuite
archam foederis domini cum omni paratu tabernaculi. & in-
tulerunt eam sacerdotes in locum suum. id est oraculum templi in
sanctorum. Quod uero pontifex super cum sacerdotibus
feretrum portantibus. et omni clero ac cetero populo. laudem
& letanias canendo antequam ingrediat in templum. ter foris
illud circumit. quid aliud significat. quam quod in aduentu
domini et sanctorum eius. qui sit per inuocationem eius. sicut
ipse dixit. ubi duo uel tres congregati fuerint in nomine
meo. in medio eorum sum. omnis superbia et uirtus diaboli.
si que in domo latitauerit. corruat in die illa. et uocabitur deus
propheta exaltabit dominus solus in die illa. et uocabitur deus
ceps nomen loci illius dominus ibidem. Legitur etiam in Hiesu na-
ue. quod sacerdotes et leuite. atque uniuersus Israel super cum
archa domini. circumirent in bethlericho. et sacerdotibus clan-
guntibus buccinis. et conclamatione uniuerso populo. subito
corruerunt muri ciuitatis. quod utique significat ad uocem
predicationis et laudis domini. post saluatoris aduentum. superbia
mundanam corruisse. et regnum diaboli destructum esse.
Quod uero xii. lucerne intus iuxta parietes templi ponant.
duodenarium numerum exprimit apostolorum et patriarcharum.
quem etiam Ioannes apostolus in apocalypsi commemorat in edifi-
tio celestis Hierusalem esse isigne. Quod uero altare post
asperersionem aque chrismate pinguit. ad imitationem
patriarche Iacob factum est. qui post uisionem illam terribilem.
erexit lapidem in titulum. fundens oleum desuper. uocans locum do-
mus dei. Legitur etiam in Exodo quod Moyses faceret sanctum

uictiois oleū. ungeretq; ex eo tabernaculum testionij. &
archā testamēti. mēsamq; cū uasis suis. cādelabrum &
utēilia eius. altare thimiamatis et holocausti. et uni-
uersā suppellectilē q̄ ad cultū eorū ptinet. Aarō q̄q; &
filios eius ut sacerdotio dñi fūgerēt. Bene dicit ut res
sacrificāde sacro chrisimatis liniāt unguēto. ut demon-
strēt. qd oīs sctificatio cōstat in sp̄sctō. cuius uirtus in
uisibilis sctō chrisimate ad sctificatiōm p̄bendā pmixta
est. qd v̄o tūc incēsū a pōtifice sup altār pōit. significat
sacerdotis purā sup illd orōm esse debere. ut possit di-
cere dño cū pphā. Diriga orō mea sicut incēsū in con-
spētū tuo. qd aut subtus tabulā altaris reliq; sctōrū po-
nūt. significat sctōs sub throno dei sedes et req; hēre.
Testat etiā hoc Ioānes in apocalipsi cū dicit. Vidi sub-
tus altare anias īfectōrū. pp̄t uerbū dei. et pp̄t testio-
niū qd hēbāt. et clamabāt uoce magna dicētes. Vsq; qd
dñe sctūs et uerus. nō uīdicas et iudicas sāguinē de his
q̄ hītāi t̄ra. Et datę sūt his singlę stolę albe. et dictū est
illis ut r̄q̄serēt t̄ps adhuc modicū. donec impleāt cōser-
ui eorū et frēs eorū q̄ inf̄ficiēdi sūt sicut et illi. Perfecta
v̄o dedicatiōe tēpli et altaris. iduūt se pōtifex et clerus
uestimētis aliis. et celebrāt solēnis sctāz missarū cele-
bratiōm. Et hoc ex ueteri usu seruatū est. quia legit̄ in
Paralipomenon qd postq; collata sit archa in loco suo.
idest i sctis sctōrū. et egressis sacerdotibus de sctuario.
oēs sacerdotes sctificati sint. et tā leuitę q̄ cātōres. & q̄
sub Asaph erāt. et q̄ sub Eman. et q̄ sub Idithun. filij &
frēs uestiti bislinis. cymbalis. et psalteriis. et cytharis
cōcrepabāt. stātes ad oriētalē plagā altaris. et reliq;. et
itē. Rex aut et oīs ppl̄s imolabāt uictimas corā dño. Et
paulo post. Et dedicauit domū dei rex et uniuersus po-
pulus. sacerdotes aut stabāt i officiis suis. et cetera. In
hoc aut istud p̄stātius est ueteri illi dedicationi. quod
illic maētabāt boū et ouīū multa nullia. hic v̄o imolat
agni illius corpus. q̄ abstulit pctā m̄di. illic cōcrepabat

le

multitudo tubarū & cymbalorū . et cetera instrumēta
musicorum . hic autem iubilus ex deuoto pectore pro-
latus suauiter sonat per uoces hominum . Quātum autē
distat ab umbra ueritas . tantum distat a legali uictima
nostrum sacrificium . & quantū prestat insensibili sensi-
bile . tantum prestat laus uocis humanæ . ex puro
corde prolata . inani flatu tubarum . & percussione cim-
balorum . Sed quia omnia in figurā contingebant illis .
& nos reuelata facie gloriam domini contemplamur .
mōt em illum ueterum translatum in nostra religione .
tanto congruentius quanto uerius obseruamus . Om̄s
autem festiuitates pro uarietate religionum . diuersaq̄
in honorem martyrum tempora . ideo a uiris pruden-
tibus instituta sunt . ne forte rara congregatio populi .
fidem minueret in Christo . Propterea ergo dies aliqui
constituti sunt . ut in unum oēs pariter cōuenirēt . & ex
cōspctū mutuo et fides crescat . et leticia maior oriaf .
DE FESTIUITATE VETERVM . ET VNDE FE-
STA VEL FERIAE SINT DICTAE . Ca. XLVI .

Esti autem dies in ueteri lege isti fuerunt . dies
f açimorum . & phase . quando luna plenissima
abiecto fermento agnus immolabat . dies pen-
tecostes . qua in uertice mōtis Syna lex data est Moysi .
in quo de frugibus primi panes offerebātur ppositio-
nis . dies sabbatorum . in quo oĩa celebrabātur . & in
quo māna in deserto nō licebat colligere . dies neome-
niorū celebratio nouę lunę . Semp autē Iudēi in mensū
pricipio . hoc est prima luna . diē festum agebāt . Sed id
circo in principio mēsis hoc faciebāt . q̄a deficiente luna
tempus finitur . & iterum nascente incipitur . Dies autē
tubarū . septimi mēsis principiū est . q̄n Iudēi solēnitatē
agentes āplius tuba caneant . & plura offerebāt in eo
sacrificia q̄ p sin glos mēses . In hoc mēse priō . decio die
mēsis huius . dies p̄piciationū siue expiationū erat . q̄n

pontifex semel in anno introibat in sancta sanctorum.
& populo foris orante ipse solus intus orabat. tam pro
sua q̄ populi ignorantia. offerens incensum dño super
altare thimiamatis. In quo mense & dies erant ce-
leberimi scenophegię. idest tabernaculoꝝ. quando a quin-
decio die mensis huius per septem dies in umbraculis
habitabāt. sumentes sibi spatulas palmarum. & ramos
ligni densarū frondiū. & salices de torrente. & letabā
coram dño deo suo. in cōmemorationē exitus illorum
de egipto. quod dñs eos in tabernaculis habitare fece-
rit. cū eduxerit eos de terra egipti. Dies ieiunij primi.
quarti. septimi & decimi mēsis. ob eas causas celebres
apud eos fuerūt. ob quas supra cōmemorauimus cum
de ieiunio disputabamus. Festi aut̄ inde uocant̄. quod
ius in eis fatur idest dicitur. & nefasti quibus nō dicit̄
Similiter & ferię a fando dicit̄. ob quā causā Siluester
papa primus apud romanos cōstituit. ut dierū nomina
quę antea secūdam nomia deorum suorum uocabant
idest. Solis. Lunę. Martis. Mercurij. Veneris. Saturni.
feria deinceps uocarēt. idest prima feria. secūda feria.
iij. feria. iiij. feria. v. feria. vi. feria. quia in principio ge-
nesis scriptū est. quod deus per singulos dies dixerit.
prima. fiat lux. secūda. fiat firmamentū. terciā. pducatur
terra herbam uirētem. similit̄ et cętera. Sabbatū autē
antiquo legis uocabulo uocare p̄cepit. & primā feriā
diem dominicam. eo quod dominus in illa resurrexit.
Statuit autē idem papa. ut otium sabbati. magis in diem
dominicā transferret̄. ut ea die a terrenis operibus ad
laudandū deū uacaremus. iuxta illud quod scriptū est.
Vacate et uidete qm̄ ego sum deus. Scđm̄ hūc autem
morē in nataliciis sanctorū uacare. idest ad laudes dei
celebrandas sancta nos iubet ecclesia. Cęterū qui his
diebus ad hoc uacare uult ab agrī cultura. ut crapulę
& ebrietati deseruiat. uel iocis inanibus operam det.

agnoscat se magis peccare per tale otium, quã si alicui
vtili operi insisteret. Salomone teste qui ait, Ve illis qui
morantur in uino, & student calicibus epotãdis, et iñtẽ.
Acceptus inquit regi minister est intelligẽs, iracundiã
inutilis sustinebit. Sed quia de festiuitatibus celebrioz
ribus, ad instructionem eorum qui in ecclesia deo ser-
uiunt & populo presunt, secundum sensum maiorum
iam supra diximus, de origine quoq; cantus, et lectio-
num, & auctoritate symboli, adhuc in p̄senti dicamus.

DE CANTICO, Ca. XLVII.

Anticum enim primus omnium Moyses legi
c instituisse, quando percussa Aegypto decem
plagis, & Pharaone submerso, cū populo per
insueta maris itinera, ad desertũ gratulabũdus egres-
sus est dicens, Cantemus domino, gloriose enim hono-
rificatus est. Item, idẽ author in Deutronomio canticũ
presagium futurorũ conscripsit. Deinde q̄q; Debhora
non ignobilis fœmina, in libro ludicum hoc mysterio
functã reperitur, postea multos non solum uiros, sed
etiam fœminas spiritu diuino completas, dei ceenisse
mysteria. Canticum autem uox humana est, psalmus
autem qui canitur ad psalterium.

DE PSALMIS, Ca. XLVIII.

Sallere autem, usum esse primum Moysen, Da-
uid prophetã in magno mysterio prodit ecclia.
p Hic enim a puericia in hoc munus a domino
specialiter electus, & cantorum princeps, psalmorũq;
thesaurus esse promeruit, Cuius psalteriũ idcirco cū
melodiã cantilenarum suauium ab ecclesia frequẽtat,
quo facilius animi ad compunctionem flectantur, Pri-

mitiua autem ecclesia ita psallebat. ut modico flexu uo-
cis faceret resonare psallentem. ita ut pronuncianti uis-
cinior esset quam canenti. Propter carnales autem in
ecclesia. non propter spirituales. consuetudo cantandi
est instituta. ut quia uerbis non compunguntur. suauitate
modulaminis moueantur. Sic naq; et beatissimus
Augustinus in libro confessionum suarum. consuetudine
canendi approbat in ecclesia. ut per oblectamēta
inquit aurium. infirmior animus ad affectum pietatis
exurgat. Nam in ipsis sanctis dictis religiosius et ardē-
tius mouentur animi nostri ad flammam pietatis cum
cantatur. quam si non cantetur. Omnes enim affectus
nostri pre sonorum diuersitate ul' nouitate. nescio qua
oculta familiaritate excitantur magis. cum suauiter et ar-
tificiosa uoce cantatur. Psalmistam autem & uoce &
arte preclarum illustrēq; esse oportet. ita ut oblecta-
mento dulcedinis. animos incitet auditorum. Vox autē
eius non aspera uel rauca. uel dissona. sed canora erit.
suauis. liquida. atq; acuta. habēs sonum. & melodiam
sanctę religionis congruentem. non quę tragicam ex-
clamet artem. sed quę Christianā simplicitatem in ipsa
modulatione demonstrēt. neq; quę musico gestu. uel
theatrali arte redoleat. sed quę compunctionem magis
audientibus faciat. Perfecta autem uox est. alta. clara.
& suauis. alta ut in sublime sufficiat. clara ut aures ad-
impleat. suauis ut animis audientium blādiatur. Si autē
ex his aliquid defuerit. perfecta nox non erit. Antiqui
enim pridie quam cantandum erat. cibis abstinebant.
pallentia tantum legumina causa uocis utebant. unde
& uulgo cātores fabarij dicti sunt. Si ergo hoc apud
Gentiles tantum seruandę uocis causa agebatur. quā-
to magis apud Christianos. quos non tam uocis quam
uirtutis ipsius tenet cura. ab omni illecebra uolupta-
tum abstinere oportet.

Ca. XLVII.

Ca. XLVIII.

ut tres cōmunī canēt. choro in plurimis respondēte.

DE LECTIONIBVS.

Ca. LII.

LECTIONES pronūciare, atq̄ institutionis esse
1 Iudeorū traditio habet. Nam & ipsi legitimis
pr̄finitisq̄ diebus ex lege et prophetis lectio-
nibus utuntur. & hoc de ueteri patrum institutione
seruantes. Est autem lectio non parua audientiū edifi-
catio. unde oportet ut quando psallitur, psallatur ab
omnibus. cum oratur, oretur ab omnibus. cum lectio
legitur, factō silentio eque audiatur a cunctis. Nam &
si tunc superueniat quisq̄ cū lectio celebratur, adoret
tantum deum. & pr̄signata fronte, aurem sollicitē ac-
commodet. Patet tempus orandi cum oīes oramus.
patet cum uoluerit orare priuatim. obtentu orationis.
ne perdidēris lectionem. quia non semper quilibet pa-
ratam eam potest habere. cū orandi potestas in p̄mptu
sit. nec putes paruā nasci utilitatem ex lectōnis auditu.
si quidem oratio ipsa fit pinguior. dum mens recenti
lectiōe signata. per diuinarum rerum (quas nuper au-
diuit) imagies currit. Nam et Maria soror Marthę. que
sedens ad pedes Hiesu sorore neglecta. uerbū intētius
audiebat. bonā partem sibi elegisse dñi uoce firmata.
Ideo & diaconus clara uoce silentium admōet. ut siue
dum psallitur. siue dum lectio pronūciatur. ab oībus
vnitas conseruetur. ut quod omnibus pr̄dicat. equa-
liter ab omībus audiatur. Quicumq̄ enim officium
decenter et rite peragere uult. doctrina & libris debet
esse imbutus. sensuumq̄ ac uerborum scientia peror-
natus. ita ut in distinctionibus sententiārum intelligat
ubi finiatur iunctura. ubi adhuc pendeat oratio. usq̄
ubi sententia extrema claudatur. sicq̄ expeditus. uim
pronūciationis obtinebit. ut ad intellectum mentes
omniū sensusq̄ permoueat. Discernendo genera pro-

Sed hæc a grammaticis discere oportet. Porro uox lectoris simplex esse debet, et clara, & ad omne pronuntiationis genus accomodata, plena succo uirili, agrestē, & subrusticum effugiens sonū, non humilis, nec adeo sublimis, nō fracta, nō tenera, nihilq; fœmineū sonans, nō habens inflata uel adhelantia uerba, nō in faucibus frendentia, nec oris inanitate resonantia, nec aspera frēs dentibus, nō hiātibus labris, plata, sed pressim & equaliter, et leniter et clare pronuntiatā, ut suis queq; littere sonis enuncient, & unū quodq; uerbū legitimo accentu decorēt, nec ostētationis causa frangat oratio. Corporis quoq; motū impudentē habere non debet, sed grauitatis speciem, auribus enim et cordi cōsulere debet lector nō oculis, ne potius ex se ipso spectatores magis quā auditores faciat. Vetus opinio est, lectores pronuntiationis causa, præcipuā curam uocis habuisse, ut exaudiri in tumultu possint, unde & dudum lectores præcones uel proclamatores uocabantur.

DE LIBRIS DVORVM TESTAMENTORVM:

Ca. LIII.

Ronunciantur autem lectiones in Christi ecclesiis de scripturis sanctis, constat autem eadem sacra scriptura ex ueteri lege et noua. Vetus lex illa est, que data est primū iudeis per Moysen & prophetas, que dicitur uetus testamentum, Testamentū autē dicitur, quia idoneis testibus, utiq; a prophetis scriptū est atq; signatū. Noua uero lex est euāgelium quod dicitur nouum testamentū, quod per ipsum filiū dei Christū & suos apostolos dedit. Illa lex uetus uelud radix est, hæc noua uelud fructus ex radice. Ex lege enim uenitur ad euāgelium. Siquidem Christus qui hic manifestatus est, ante in lege prædictus est. Immo ipse locutus in prophetis, sicut scriptum est, qui loquebar, ecce assum legem præmittens uelud infantibus pedagogum.

ses septuaginta elegit presbyteros qui prophetizarēt,
ob hoc & Hiesus dominus noster septuaginta duos di
scipulos predicare mandauit. Et quomodo septuagita
duę lingue in hoc mundo erāt diffuse, congrue puidit
spiritu sanctus, ut tot libri essent quot nationes. qbus
populi & gētes ad perficiendā fidei gratiā edificarent.

DE SCRIPTORIBVS SACRO

RVM LIBRORVM.

Ca. LIII.

Eteris autem testamenti, secundum Hebręorū
v traditionem hij scriptores habentur. Primum
Moyses scripsit Pentatheucū, Hiesu Naue edidit
librum suū, Iudicum autem et Ruth, et Samuelis.
primam partem scripsit Samuel, sequentia Samuelis
vsq; ad calcem scripsit Dauid. Malachim totum edidit
Hieremias, nā ante sparsus erat per singulorum regū
historias. Iob librum Hebręi Moysen scripsisse putāt,
alii unum ex prophetis, Psalteriū uero scripserūt decē
pphete, idest Moyses, Dauid, Salomō, Asaph, Ethan,
Idithun, Emā, & filij Chore, idest Asir, Elchana, Ephias
fab, Sunt qui & Esdram, et Aggeum, & Zachariam
scripsisse dicant, Salomon scripsit Prouerbia, et Eccle
siasten, et Cantica canticorum, Esaias scripsit librum
suum, cum lamentationibus eius, Viri sinagoge sapiē
tes scripserunt Ezechielem, Danielem, et Paralipome
non, & Ester, Esdra scripsit librum suum, Omnes autē
hos libros idem Esdra post incēsam legem a Chaldeis
dum Iudei ingressi fuissent in Hierusalē, diuino affatus
spiritu reparauit, cunctaq; prophetarum uolumina, q
fuerāt a gentibus corrupta correxit, totumq; testamē
tum in uiginti duos libros constituit, ut tot libri essent
in lege, quot habentur et litterę, Primum post Esdram
editionem de hebreo in gręcum septuaginta interpre
tes ediderunt, sub Ptholomeo Aęptiorum rege, suc
cessore Alexandri, qui in legēdo studiosus fuit, oimq;
m iij

libros gentium cōgregauit. Iste enim ab Eleaçaro qui
erat princeps sacerdotum, multa dona mittens ad tem-
plum, petit ut senes de duodecim tribubus Israhel trās-
mitterentur, qui interpretarentur omnes libros eorū,
& ut fidem interpretationis aduerteret, singulis eorum
qui fuerāt destinati, singulas cellulas dedit, & assignās
omnibus omnes scripturas iussit interpretari. Qui cū
per septuagīta dies istius rei negocium adimplessent,
omnium simul interpretationes quas per diuersas se-
gregati nullo ad nullum propinquante fecerunt, cons-
gregauit in unum, atq; ita omnes libri interpretati per
spīritum sanctum inuenti sunt, ut nō solum intellectu,
verum etiā & in sermonibus consonantes inuenirent.
Hęc fuit prima interpretatio uera ac diuina. Hos libros
meditari omnium gentium ecclesie primū cōeperunt,
eosdemq; de gręco in latinum interpretantes, primi
ecclesiarum prouisores tradiderunt. Post hęc secundā
editionem Aquila, terciā et quartā Theodotiō &
Simmachus ediderunt, ambo Iudei profelīti, quintā
uero & sextā editionem Origenes reperit, et cū cete-
ris supradictis editionibus comparauit. Hī sunt itaq;
tantum, qui scripturas sacras de hebręo in gręcum ser-
monem uerterunt, quiq; etiā et numerantur. Nam
latinorum interpretū qui de gręco in nostrū eloquiū
trāstulerunt, ut meminit sanctus Augustinus, infinitus
numerus est. Si cui enim inquit primis fidei tēporibus
ad manus uenit codex gręcus, atq; aliquantulum esse
sibi utriusq; linguę peritiā sensit, ausus est statim int-
pretari, atq; inde accidit tā innumerabiles apud latinos
extitisse interpretes. De hebręo autem in latinū eloqū
tantūmodo Hieronymus presbyter sacras scripturas
conuertit, cuius editione generaliter omnes ecclesie
vsq; quaq; utuntur, pro eo quod ueratior sit in senten-
ciis, & clarior in uerbis, Librum sapientię Salomon

hęcse probem testimonio
Tunc inquit digni regem p
sine tempore nomi sancti
hationis regibus quis Hel
nominū inter canonicis scrip
posse comprehendentes Chri
morantes in eisdem libris tam e
testimonia quibus dicitur. Dixi
pudentibus uisū eorū iuris
de quibus uocis, & promittit
& scim de se nominat, et infra
des hęc scriptum & hęc scribit
nomine ac deinde. Vt uicinus r
bonis pietatem eius, mure
eum, collatione tūc, ne uoluit
eleggē derogent, a propop
recedent, legentūq; hęc
ecclesiasticū composuit hęc
foliamentis, nepos Hieron
Zacharias, qui liber apud lau
erant. Salomonis autem pres
Tobie, sive Machabæorum
scripturis, minime conuincit.

Norum autem testimonio
librum, quem uer compellit
solum solus Mattheus hebre
omni, ceteri gręco. Paulus
scribit, ex quibus nouem se
tunc dicitur hęc suis. Thimo
hebreos autem epistola plet
sunt, propter dissensionem
hęc, tunc scriptis, aliq. a Cl

scripsisse probatur. testimoniis illis quibus ibi legitur
Tu me inquit elegisti regem populo tuo, & dixisti ed
ficare templum nomini sancto tuo, in ciuitate sancte
habitationis tue. Hoc opus Hebrei (ut quidam sapientium
meminit) inter canonicas scripturas recipiebant, sed
postquam comprehendentes Christum interfecerunt, me
morantes in eodem libro tam euidentissima de Christo
testimonia quibus dicitur, Dixerunt inter se impij, com
prehendamus iustum quia inutilis est nobis, & contrarius
est operibus nostris, & promittit se scientiam dei habere,
& filium dei se nominat, et infra, Si enim est uere filius
dei, suscipiet illum & liberabit illum de manu contra
riorum, ac deinde, Vt sciamus reuerentiam illius et pro
bemus patientiam eius, morte turpissima condemnemus
eum, collatione facta, ne nostri eos pro tam aperto sa
cilegio derogarent, a prophetis eum uoluminibus
reciderunt, legendumque suis prohibuerunt, Librum autem
ecclesiasticum composuit Hiesus filius Sirach Hiero
solomitanus, nepos Hiesu sacerdotis, de quo meminit
Zacharias, qui liber apud Latinos, propter eloquij sili
tudinem, Salomons titulo prenotatur, Preterea Iudith
& Thobij, siue Macchabeorum libros, qui auctores
scripserint, minime constat.

Novum autem testamentum, quattuor libros euangeli
orum, quattuor euangeliste singulos scripserunt,
quorum solus Matheus hebreo scripsisse perhibetur
eloquio, ceteri greco, Paulus apostolus suas scripsit
epistolas, ex quibus nouem septem ecclesijs scripsit,
reliquas discipulis suis, Thimotheo, Tito, & Philemoni,
Ad hebreos autem epistola plerisque latinis eius esse in
certa est, propter dissonantiam sermonis, eademque alij
Barnabam conscripsisse, alij a Clemente scriptam fuisse

unguentes cum oleo in nomine domini nostri Iesu Christi, Benedicifal & aqua in diuersos usus fidelium, ad homines infirmos, contra fantasiam inimici ad peccorum sanitatem, ad morbos auferendos, & cetera, sicut legit Alexander septimus post Petrum Romanę urbis Episcopus & martyr constituisse, aquam sparsionis cum sale benedici in habitaculis hominum. Nam nullum est aliud elementum, quod in hoc mundo purget uniuersa quam aqua, quodque uiuificet cuncta, ideoque cum baptizamur in Christo, per ipsum nascimur, ut purificati uiuificemur, quod in tempore passionis una cum sanguine de latere Christi profluxit, ad ostendendum utique omnis sanctificationis & mundicie ualidum se inde habere sacramentum, Quod autem sal sanctificatum aque inmiscetur, ex diuina autoritate processit, quia illud per Eliseum in fontem mitti iussit, ut sanaret sterilitas aquarum Iericho, Ergo natura salis nature aque uicina & coniunctissima est, quia eiusdem elementi ambo sunt, & idem officium et significationem habent, Nam aqua a sordibus mundat, sal putredinem fugat, aqua nitorem prebet, sal sinceritatem adhibet, aqua potum sapientie significat, & sal gustum prudentie indicat, quod scilicet sacrorum librorum satis testatur autoritas, & multiplicia eorum produnt testimonia, Fit enim hic mirabilis operationis diuine effectus, ut per sacerdotum ora deus ipse benedicat, & per sensibile eorum ministerium, uirtus diuina inuisibiliter efficiat sacramentum, deprecatur quidem pro salute hominum pia sacerdotis intentio, & prestat eam diuine pietatis deuotio, sicque fit, ut charitas que exhibet in sacerdote deprecationem, ipsa prestat a domino integram sanitatem.

DE SYMBOLO.

Ca. LVI.

Symbolum tali ratione institutum maiore nostris tradunt, quod post ascensionem domini & saluatoris

h Aec est autem post apostolicū symbolū certissi-
ma fides. quam doctores nostri tradiderūt. vō
profiteamur patrem¹ et filiū & spiritū sanctū
vnius essentīe. eiusdem potestatis & sempiternitatis.
vnum inuisibilem. ita ut in singulis personarum pprie-
tate seruata. nec substanti aliter trinitas diuidi. nec pso-
naliter debeat oīno confundi. patrem quoq; confiteri
ingenitum. filiū vnigenitum. spiritum autem sanctū
nec genitum nec ingenitum. sed ex patre & filio proce-
dētem. Filium a patre nascendo procedere. spiritū ꝑo-
sanctum procedendo non nasci. ipsum quoq; filiū per-
fectum ex virgine. sine peccato hominē suscepisse. ut
quem sola bonitate creauerat. spōte lapsum misericor-
diter repararet. quem veracit crucifixum. et terciā die
resurrexisse. et cum eadem ipsa carne glorificata. ascen-
disse in cēlum. in qua et ad iudiciū viuorū et mortuorū
expectatur uenturus. & quod diuinam humanamq;
substantiam in vtroq; perfectus vna Christus persona
gestauerat. quia nec geminauit utriusq; substātię inte-
gritas personam. nec confundit geminā vnitas personę
substantiā. altero quippe neutrū exclusit. quia vtrūq;
vnusquisq; intemerato iure seruauit. Quod noui et ue-
teris testamenti salubris cōmendat authoritas. illa per
prophetiam. ista per historiam. ueraciter persoluta.
& quod neq; de deo. neq; de creatura seculi sit cū paga-
nis aut cum hereticis aliquid sentiendum. in his rebus
in qbus a ueritate dissentiunt. Sed in utroq; testamēto
diuina protestantur eloquia. hoc tantummodo sentiē-
dū. qd siue hoīem siue uniuersa. nulla deus necessitate
creauerit. nec ullā esse oīno uisibilē iuisibilēq; subām.
nisi aut q̄ deus sit. aut a bono deo bona creata sit. sed
deus summe et incommutabiliter bonus. creatura ve-
ro inferius et mutabiliter bona. et quod animę origo
incerta sit. et quod angelorum natura uel animæ
n ij

non sit pars diuine substantię, sed dei creatura ex nihilo condita, ideoq; incorporea, quia ad imaginē dei creata est. De pietate morę sine qua fides diuini cultus ociosa torpescit, & cum qua integritas diuini cultus perficitur, & ut unusquisq; deum propter deum, & proximum in deo diligit, ut perficiendo perueniat. Alterum quoq; alterius non pollui posse peccato, ubi par uolūtatis nō tenetur consensio. Legittimas nuptias non credi damnandas, licet ex eis quoq; originali peccato obnoxia credatur nasci posteritas, eisq; iure fidelium uirginum & continentium preferenda doceatur integritas. Ne unum baptismum trinitatis (quod nefas est) iteretur, neq; pro diuersitate tradentium ministrorum singulis putetur quibusq; cōfiteri, sed ab eo singulari potestate donari de quo dictum legimus, Super quem uideris spiritum descendantem, & manentem super eū, hic est qui baptizat in spiritu sancto, & ego uidi & testimoniū perhibui, quia hic est filius dei. Et ne pœnitentię remediis non egere putemus, pro quotidianis humane fragilitatis excessibus, sine quibus in hac uita esse non possumus, ita ut pœnitentię compunctiōne fructuosa, uniuersa fateamur deleri pœtā, sicut scriptum est, Beati quorum remissę sunt iniquitates, & quorū tecta sunt peccata. Beatus uir cui non imputauit dñs peccatum. Nullum quoq; suis uiribus, sed per diuinam gratiam capiti Christo subiungi, atq; induruptę pacis perseuerantia in unitate ecclesię ipsius solidari. Nec humane uolūtatis arbitrio boni quiddam deputandum existimari, sed secundum propositum uoluntatis dei, omnē numerum electorum acquiri. Bona quoq; temporalia bonis malisq; communia a deo creari, cuiusq; dispensatione singulis quibusq; uel tribui uel negari, quorū bonorū in uno quoq; fidelium, non habitus sed usus aut improbandus aut probandus. Certa uero ęternaq; bona solos

posse bonos in hunc esse qu
tam tunc infernum credim
primis spiritus uoluntate per
in se posse pati. hic uidi
more in hunc uoluntate ad
fieri per hunc spiritum quo
fieri de hunc spiritum q̄tern
obtinere & primum. Eam qui
dicitur habere in eodem or dicit
ipse dicitur redire in morte
dicitur esse creatus in eodem
et dicitur in naturam aut fieri
singularem et uici deponere
cum angelis suis utq; uoluntate
deponere bonum nec tunc in
dignitatem et primum dicit
ex quo propria malitiam et
est catholice gratias habet in
quodlibet ep̄ḡm. uia dicit

DE HAERENSIBUS

Oportet quidem est om
li. non est de catholica de
doctrina ueritatis in erro
liberis sensum moris est
dignitatem peccare, quod cum
naturam atq; scilicet coru
liberis inuenimus simul cum
liberis in hoc libro dicit
ep̄ḡm. Perpetua. Ach
liberis in hoc libro dicit
liberis in hoc libro dicit
liberis in hoc libro dicit
liberis in hoc libro dicit

posse bonos in futuro cōsequi, quorum pignore eccle-
siam nunc informatam credimus detineri, hic habentē
primitias sp̄itus, in futuro perfectiōnem, hic sustētari
in spe, postea pasci in re, hic uideri per speculū in enig-
mate, in futuro autem facie ad faciem. Cum ad speciē
fuerit perducta per fidem, quod donec perficiatur, ut
summi dei bonis fruamur eternis, fruendum inde non
oberimus & proximis, Eam quoq; nos sp̄em resurre-
ctionis habere, ut eodem ordine eademq; forma qua
ipse dominus resurrexit a mortuis, nos quoq; resurre-
cturos esse credamus in eodem tēpore in quo sumus,
uel uiuimus, nō naturam aut sexum mutantes, sed tm̄
fragilitatem et uicia deponentes. Ipsum quoq; sathanā
cum angelis suis atq; cultoribus eterno incendio con-
dempnādum, neq; secundum quorundam sacrilegam
dispensationem ad pristinam idest angelicam dignitatē,
ex qua propria malignitate cecidit, reducendum. Hęc
est catholicę traditionis fidei integritas, de qua si unū
quodlibet respuat, tota fidei credulitas amittitur.

DE HAERESIBVS VARIIS, Ca. LVIII.

Oc ergo cauēdum est omni animę timēti deū,

h ut non a fide catholica decidens, & relinquens
doctrinā ueritatis, in errores hereticorū cadat,

quia hoc certissimum mortis est genus, Sed ut hoc fa-
cilis possit precauere, quascumq; sectas de erroribus
hereticorum atq; scismaticorū, de notatis a catholicis
doctoribus inuenimus, simul cum earum authoribus
siue sectatoribus, in hoc libro determinamus.

origenis. Hęc̄esis gręce ab electione uocatur, quod scī-
licet unusq; sc̄q; id sibi eligat quod melius illi esse uideat,
ut Philosophi, Peripatetici, Achademici, Epicurei, &
Stoici, uel sicut alij qui peruersum dogma cogitantes,
arbitrio suo de ecclesia recesserunt, Inde ergo hereses

Ναζαρεν

Οφίτη

Βαλεντιν

Απελλή

Ονομα Αδαμ

Καίν

Σέθ

Μελχισεδεκ

Αγγέλοι
από Δεί

Κερδονιαν

Μαρσιονιστ

Αρθο

χιλιάσται. chiliastę. latie milliasti sūt appellati. Naçarei
dĩcti qui dñ Christum qui a vico naçareus est appella-
tus. filiũ dei confiteant. om̃ia tamẽ veteris legis custo-
diũt. Ophitę a colubro nominati sunt. Coluber enim
grece οφις dicitur. colũt enim serpẽtem. dicentes ipsũ
in paradiso induxisse virtutis cognitionẽ Valẽtiniani
a Valentĩno quodam platonico sectatore uocati. qui
αιωνας idest secula quẽdam in originem dei creatoris
induxit. Christum quoq; de uirgine nihil corporis as-
sumpsisse. sed per eã quasi per fistulam tránsisse asseruit.

Apellitę. quorum Apelles princeps fuit. qui creatorẽ.
angelum nescio quẽ gloriosum superioris dei. faciens
deum legis Israhel. illum igneum affirmans. Apellitę
quorum author Apelles. qui dixit Christum non deũ
in ueritate. sed hoĩem in fantasia apparuisse. Archon-
ciacia principibus appellãt. qui uniuersitatẽ quã deus
condidit. opera esse archangelorum defendunt. Ada-
miani uocati. quod Adẽ imitantur nuditatem. unde &
nudi erant. & nudi in se mares foemineq; conueniunt.

Cainani proinde sic appellati. quoniam Cain adorãt.
Sethiani nomen acceperũt a filio Adam qui uocatus
est Seth. dicẽtes eũ esse Christum. Melchisedechiani.
uocati pro eo. quod Melchisedech sacerdotem dei. nõ
hominem fuisse. sed uirtutem dei arbitrãtur. Angeli
uocantur qui angelos colunt. Apostolici hoc sibi no-
men ideo sumpserunt. quod nihil possidentes ppriũ.
nequaquam recipiunt eos qui aliquo in hoc mundo
utuntur. Cerdoniani a cerdone quodam nominati. q
duo contraria principia asseruit. Marcionistę a Mar-
cione stoico philosopho appellati. qui cerdõis dogma
secutus. alterum bonum. alterum iustum deũ asseruit.
tanquam duo principia creatoris et bonitatis. Artho-
teritę ab oblatiõẽ uocati panẽ enim & caseum offerũt
dicentes. primis hominibus oblationẽ a fructibus frę

Si in tribus omnino fuisse cele-
stium. et quod agnoscant offer-
Socrati a Socrate. uin-
telamentis & reuerentem n-
a. Vocabitur quodam qui et e-
nes ab hominibus. Alij uocant
Logos. et quod grece uerbum
uolunt non creditur sequente
si uocabatur. Ceterum in me-
quibus etiam memores eor-
de membris. hanc aduent-
in populos. sed in se tradunt
propter mundiciam. ita se non
cum de his membris. neque uer-
uam. uobis. si uolunt. uicij
memores se eorum. propterea
goscere uellent mundiciam se
uocant. Paulina. Paulina
dicitur semper fuisse Christi
pocum. Homocentis ab heri-
quasi memorem non natam. in uo-
comparat. magis enim et memores
in apostolos improbat et mem-
uina a quodam Persa emittitur
uicij. dicitur naturas et sollicitas
mem et malam. Si animas ex de-
uocant asseruit. uetus testamen-
tore recipit. Ceterum
tunt. Antiquo tempore
habitate rustica deum humani-
in uicij. hanc scripta sunt. ut uicij
et uicij grece latine homo
et memores domini. qui ait Spiritus
et memores membris dicitur

& a fructibus ouium fuisse celebrata. Aquarij appel
lati, eo quod aquam solam offerunt in calice sacramenti.

Seueriani a Seuero exorti, uinum non bibunt, & uetus
testamentum, & resurrectionem non recipiunt. Tatiani,
a Taceo quodam uocati, qui et encratite dicti, quia car
nes abhominantur. Alogij uocantur tanquam sine verbo,
λογος, Logos enim grece uerbum dicitur, deum enim
verbum non credunt, respicientes Ioannis euangelium
& apocalipsin. Catafrigis nomen prouincia frigida dedit,
quia ibi extiterunt authores eorum. Montanus, prisca
& maximilla fuerunt, hii aduentum spiritus sancti non
in apostolos, sed in se traditum asserunt. Catharoe
propter mundiciam ita se nominauerunt, gloriantes
enim de suis meritis, negant poenitentibus veniam peccato
rum, uiduas si nupserint, tanquam adulteras dampnant,
mundiores se ceteris predicant, qui nomen suum si co
gnoscere uellent, mundanos se potius quam mundos
uocarent. Pauliani a Paulo famosateno exorti sunt, qui
dixit non semper fuisse Christum, sed a Maria sumpsisse
initium. Hermogeniani ab hermogene quodam uocati,
qui materiam non natam introducens, deo non nato eam
comparauit, matremque elementorum et deam asseruit,
quos apostolus improbat elementis seruientes. Maz
nichi a quodam Persa extiterunt, qui uocatus est Ma
nes. Hic duas naturas et substantias introduxit, idest
bonam et malam, & animas ex deo quasi ex aliquo fonte
manare asseruit, uetus testamentum respuit, nouum
ex parte recipit. Canoniani idest latine sine lege
dicuntur. Anthropomorphite dicti, pro eo quod
simplicitate rustica deum humana membra habere, quod
in diuinis libris scripta sunt arbitrantur. ανθρωπος, An
thropos enim grece, latine homo interpretatur, igno
rantes uocem domini, qui ait Spiritus est deus, In corpo
reus est enim, nec membris distinguitur, nec corporis

Aquarij

Seuerianij

Tatiani

Alogij

Catharoi

Paulianij

Hermogenianij

Maznichi

Canonianij

*Anthropomor
phite*

Anthropos

vnde et Sabelliāi uocati sunt, hī unam personā patris et filij & spiritus sancti astruunt.

Arriani ab Arrio Alexandrino presbytero orti sunt, qui coeternū patri filium non agnoscens, diuersas in trinitate substantias asseruit. contra illud quod ait dominus. Ego et pater vnum sumus. Macedoniani a Macedonio Constanti nopolitano episcopo dicti sunt, negātes deū esse spm sc̄m. Appolinaristę ab Apolinare uocati sunt, dicētes Christum corpus tātūmodo sine anima suscepisse.

Antidicomariteę appellati sunt, pro eo qđ Marię virginī nitati cōtradiciunt, asserentes eam post Christū natum viro suo fuisse cōmixtam.

Metāgismoniteę ideo tale nomen acceperūt, quia αγγίος, Angios gręce vas dicit̄. Asserunt enim sic esse in patre filium, tanq̄ uas minus intra uas maius.

Patriciani a quodam patricio nuncupati s̄nt, qui substantiam humanę carnis a diabolo cōditam esse dicunt.

Colinthiani a quodam Colintho nominati, qui dicunt deum non facere malum, contra illud quod scriptum est, Ego dñs creans mala. Floriāi a Florino, qui econtrario dicunt deum creasse mala, contra id quod scriptum est, Fecit deus omnia bona.

Donatistę a Donato quodam Afro nuncupati, qui de Numidiā ueniens, totam pene Africā sua persuasione decepit, asserens minorem patre filiū, & minorē filio spiritum sanctum, & rebaptizans catholicos. Bonofaici a Bonoso quodam episcopo exorti prodūtur, qui Christū filium dei adoptiuū nō ppriū asserūt. Circūcellioes dicti eoq̄ agrestes sūt, q̄s Cothopitas vocāt, sup̄dictę hęresis hēntes doctrinā, hī amore martirij semetip̄os pimūt, ut uiolēter de hac uita discedētes martyres noient.

Priscilliāistę a Priscilliāo uocati, q̄ i hispania ex errore Gnosticor̄, et Māicheor̄ pmixtū dogma cōposuit. Luciferiāi a lucifero syrmie ep̄o orti, q̄ ep̄os catholicos q̄ cōstātij p̄secutiōe p̄fidie arriāor̄ cōseruētes

Arriani

Macedoniani

Appolinaristę

Antidicomariteę

Metagismoniteę

Patriciani

Colinthiani

Floriāi

Donatistę

Bonofaici

Circūcellioes

Luciferiāi

... Sabellianus ...

erant, & postea correcti, redire in ecclesiam catholicam delegerunt, dampnantes siue quod crediderant, siue quod credidisse se simulauerant, quos ecclesia catholica materno recepit sinu, tanquam Petrum post fletum negationis, Hanc illi matris charitatem superbe accipientes, eosque recipere nolentes ab ecclesie communiore recesserunt, & cum ipso lucifero auctore suo quod manebatur cadere meruerunt, Iouinianiste a Iouiniano quodam monacho dicti, asserentes nullam nuptiarum & virginum esse distantiam, nullumque inter abstinentes & simpliciter epulantes esse discrimen, Eluidiani ab Eluidio nominati, qui dicunt post natum Christum alios Mariam filios de viro Ioseph peperisse, Paterniani a Paterno quodam exorti, qui inferiores corporis partes a diabolo factos opinantur, Arabici nuncupati, eo quod in Arabia exorti sunt, dicentes animam cum corpore mori, atque in nouissimo utrumque resurgere, Tertulianiste dicti a Tertuliano, presbytero africanae prouincie & ciuitatis Carthagenensis, animam immortalem esse, sed corpoream predicantes, & animas hominum post mortem in demones conuerti putantes, Tesseris decadię dicti, quod quartadecima luna pascha cum Iudeis obseruandum contendunt, nam tesseris quattuor, deca decem significat, Nyctages a somno nuncupati, quod uigilias noctis respuant, superstitionem esse dicentes, iura temerari diuina, qui noctem ad requiem tribuit, Pelagiani a Pelagio monacho exorti, Hii liberum arbitrium diuinae gratie anteponunt, dicentes sufficere voluntatem ad implenda diuina iussa, Nestoriani a Nestorio Constantinopolitano episcopo nuncupati, quod beatam virginem Mariam non dei sed hominis tantummodo asseruit genitricem, ut aliam personam carnis, aliam faceret deitatis, nec unum Christum in uerbo dei et carne credidit, sed separatim atque seiuictum, alterum filium dei

Iouinianij

*Eluidianij
Paternianij*

Arabij

Tertulianij

Tesseris decadię

Nyctages

Pelagianij

Nestorianij

alterum filium hominis predicant
confessionem oporere abate, cu
nam est temporaria que existit
sed non eo dimittitur esse n
id est sine capite, quem sequuntur
eorum regem autem a quo e
credendum capitulum impu
Christo substantiam propriam
in eius persona naturam proprie
Gomae appellat a Theodoro d
et hoc substantiam principis i Alex
vno de summo rectorum ecclesie H
Dionisi sequens, adhibent
et dicitur inueni in Christo natura
Theobalani corruptam, Cuius
tenent, Cuius et Tertulij Th
ex cubus Cuius ad uenerunt
a qua exortum hinc id edicunt, e
ignem inuicem que sunt in qua
non reuocantur Christi personam
distinctionem corde meo, Tria
sunt et personam in trinitate, ita
sunt, Cuius aliud quod serua
omnis deus unus deus unus est
sunt et sine nominibus, et
non parum deum esse, alie Christi
sunt alie dicunt, alie Christi de pa
non dant, alie liberum arbitrium
sunt Christi dekenline non
sunt de negat, alie animas co
sunt, alie animalia existant
sunt, alie innumerabiles mu
sunt, alie copiam faciunt, alie
sunt, alie cum hominibus non in

alterum filium hominis predicauit. Euticiāi ab Eutice
constantinopolitano abbate. qui Christum post huma
nam assumptionē negauit existere de duabus naturis.
sed solū ī eo diuinā asseruit esse naturā. Acephali dicti
id est sine capite. quem sequuntur heretici. nullus enī
eorum reperitur author a quo exorti sint. hī triū cal
cedonensium capitulorum impugnatores. duarum in
Christo substantiarum proprietatem negant. et vnam
in eius persona naturam predicant. Theodosiani &
Gaianite appellati a Theodosio & Gaiano. qui tempo
ribus Iustiniāi principis ī Alexādrīa. ppli pueri electōe
vno die sunt ordinati episcopi. Hī errores Euticeti &
Dioscori sequentes. calcedonense concilium respuūt.
ex duabus vnam in Christo naturam asserunt. quam
Theodosiani corruptam. Gaianite incorruptam con
tendūt. Gnoite & Tritoite a Theodosiāis exorti sunt.
ex quibus Gnoite ab ignorātia dicti. quia peruersitati
a qua exorti sunt id adiciunt. quod Christi diuinitas
ignoret futura que sunt scripta de die et hora nouissīa.
non recordantes Christi personam in Esaia loquentis.
dies iudicij in corde meo. Tritoite vero vocati quod
sicut tres personas in trinitate. ita quoq; tres astrunt
deos esse. cōtra illud quod scriptum est. Audi Israel.
dominus deus tuus deus vnus est. Sunt et alię hereses
sine authore et sine nominibus. ex quibus alię trifors
mem putant deum esse. alię Christi diuinitatem passī
bilem esse dicunt. alię Christi de patre natiuitati initiū
temporis dant. alię liberationem hominum apud infes
ros factam Christi descensione non credunt. alię aiām
imaginem dei negāt. alię animas conuerti in demones
& in quecumq; animalia existimant. alię de mūdi statu
dissentiant. alię innumerabiles mundos opinātur. alię
aquam deo coeternam faciūt. alię nudis pedibus am
bulant. alię cum hominibus non manducant. Hę sunt

o iij

Euticiāi

Acephali

Theodosiani
Gaiāni
vni in pueris
pauca

Gnoite & Tritoite

Tritoite

De heresibus in
quibus in pueris

